

TEMA
om
ekspertlister

Forbigået: Professor Karen Hvidtfeldt er ekspert i kulturpolitik – SDU henviser i stedet til pensioneret mand

SIDE 6

AU-rector tilbyder at trække sig

SIDE 5

Mød forskerne bag corona-modellerne

SIDE 19

TEMA
Kun
3 ud af 10
er kvinder

UNIVERSITETER HENVISER TIL MANDLIGE EKSPERTER

I kun tre ud af ti tilfælde henviser universiteterne journalisterne til en kvindelig forsker på deres ekspertlister.

INTET GRUNDLAG FOR PÅTALE FOR NØGENFOTOS AF MÆND

Ombudsmanden kritiserer SDU for at have givet Erik Albæk en tjenstlig påtale for at have fotos af nøgne mænd på sin computer, selvom beviserne manglede.

FORSKERNE BAG CORONA-MODELLERNE

Forskerforum har talt med nogle af forskerne bag simulationsmodellerne, der bestemmer hvor meget Danmark må åbne op.

STORT JA TIL NY OVERENSKOMST

I DM stemte 95,8 procent af medlemmerne ja, og hos Djøf var ja-procenten 87 til OK21-resultatet.

4

AU-REKTOR VAR MED TIL AT TRÆFFE ULOVLIG BESLUTNING

Brian Bech Nielsen har tilbudt at gå af, efter han måtte erkende, at han deltog i møde, hvor det blev besluttet at tilbageholde dokumenter, som Dagbladet Information havde søgt om aktindsigt i.

5

SDU HENVISER TIL MANDLIG EKSPERT TRODS KVINDelige ALTERNATIVER

Professor Karen Hvidtfeldt er ikke blevet spurgt, om hun vil optræde som ekspert i kulturpolitik i forbindelse med kommunalvalget, og det er typisk for SDU, der kun har en fjerdedel kvindelige forskere på sine ekspertlister.

8

MANGE LEKTORER BLIVER SKUFFEDE OVER NYT FORFREMMESESPROGRAM

Et forslag til forfremmelsesprogram fra lektor til

professor på KU retter sig først og fremmest mod rekruttering af særlige talenter. "Det vil efterlade en del skuffede på perronen", vurderer Fælles-TR.

11

MÅNEDENS FOTO: GRØN MUR SKAL STANDSE SAHARA

Med en check på 14 milliarder euro er der nyt håb for et storslået projekt, der skal skabe et grønt bælte tværs over Afrika.

16

AU-FAKULTET FYRER 30 ANSATTE

Faculty of Technical Sciences skal spare 34 mio. kr. på miljø- og fødevarerforskningen, fordi staten fortsætter de årlige 2-procent-besparelser på den forskningsbaserede myndighedsbetjening.

18

FORSKERE LØSER VERDENS PROBLEMER PÅ TI DAGE

En ny, danskproduceret dokumentarfilm skildrer et usædvanligt møde mellem en række forskere fra forskellige videnskaber, der er sat sammen for at løse verdens problemer.

22

SKUESPILLER LÆRER FORSKERE AT BLIVE BEDRE UNDERVISERE

Der er mange af skuespillerfagets teknikker, som forskere kan gøre brug af, når de skal undervise eller formidle deres forskning.

24

KRONIK: AKADEMISK DANDELSE – EN ODE TIL ET SKRINLAGT INITIATIV, DER BLEV KVALT I LÆRING

Hvorfor blev Søren Pinds storstillede dannelseskampagne fra 2018 ikke til noget?

26

NAVNE

Nye udnævnelser, priser og bevillinger.

28

BAGSIDE: DE ANDRE MULITITASKER OGSÅ UNDER VIDEOMØDER

Mange bruger tiden under videomøder til at løse småopgaver eller bare adspredte sig lidt. Og det er måske meget godt, hvis man vil undgå "Zoom fatigue".

Medlemsblad for DM's universitetsansatte (ULA), DM's forskningsinstitutionsansatte, Djøfs universitets- og forskningsansatte (UFO) under Djøf Offentlig. Løseabonnementer: IDA, Pharmadanmark, Psykologforeningen.

Bladets leder skrives af repræsentanter for universitets- og sektorforskningsafdelingerne i DM og Djøf. Bladets leder udtrykker fælles holdninger.

Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Ansvarshavende redaktør:

Jakob Elkjær (je@dm.dk).

Redaktionelle medarbejdere:

Red. leder Claus Baggersgaard (cbl@dm.dk), journalist Lasse Højsgaard (lah@dm.dk).

Øvrige henvendelser:

Sekretær Sidse Rølle Jakobsen (srj@dm.dk).

Redaktionens adresse:

Forskerforum, Peter Bangs Vej 30, 2000 Frederiksberg, telefon: 38 15 66 55.

Oplag: 8.200 eks.

Udkommer 9 gange om året den første uge i hver måned.

Forside: Lars Bech.

Øvrige adresser:

DM, Peter Bangs Vej 30, 2000 Frederiksberg, tlf. 38 15 66 00.

Djøf, Gothersgade 133, PB 2126, 1015 Kbh. K, tlf. 33 95 97 00.

Grafisk produktion: OTW A/S.

Næste udgivelse: 24. juni 2021.

Af Janne Gleerup, arbejdslivsforsker og FTR på Roskilde Universitet, næstformand for DM Universitetslærerskoleklubben

Fra skandalesager til ordentlige forskningsbetingelser

Det er en af forskningens fornemste opgaver at skabe og formidle ny viden, som kan kvalificere de diskussions- og beslutningsprocesser, som retningsgiver samfundsudviklingen. For at løfte et sådant ansvar samvittighedsfuldt er det afgørende, at de rigtige rammer og vilkår er til stede. Forskningen skal ikke kunne angribes for at være i lommen på kommercielle interesser eller styret af politiske interesser. Naturligvis skal forskningen være i levende dialog med sin omverden, men den akademiske frihed og uafhængighed er og skal være grundsten i moderne demokratiske samfund. De senere års ændringer i de måder, forskning finansieres, styres og organiseres på, har imidlertid vist sig at indeholde alvorlige trusler mod den integritet, som forskningens legitimitet står og falder med. Store besparelser betyder, i kombination med krav om øget ekstern finansiering, at forskere presses til at gå på kompromis med faglige standarder for at sikre indtjening og ansættelsessikkerhed. I offentligheden kommer sådanne systemiske problemer typisk til udtryk i afsløringer af diverse skandalesager, som af gode grunde vækker bekymring og forargelse. Imidlertid kniber det i de ophedede debatter ofte med at skifte perspektiv fra *symptomer* til *årsager*. Vi er nødt til at gøre op med, at forskere og universiteter fanges i urimelige krydspres, hvor hensyn til økonomisk overlevelse og sikring af forskningskvalitet træder i modsætningsforhold til hinanden. At den offentlige debat præges af stadigt mere grove angreb på enkeltpersoner, og hele forskningsområder falder i unåde blandt magtfulde meningsdannere og beslutningstagere, føjer endnu et

krydspres til. Lad os se nærmere på problemstillingen.

Forskere har altid været udsatte, når de har produceret viden, som forstyrrer vores verdensbillede og kalder på forandring. Det var med livet som indsats, at de tidligste naturvidenskabelige forskere forfulgte den angstprovokerende hypotese, at jorden ikke er flad – men rund. Senere gjorde man nar af idioter, som eksperimenterende forfulgte den tanke, at det, vi i dag kender som telefoner, kunne udvikles og gøre gavn. Emner og angrebs-

“

Store besparelser betyder, i kombination med krav om øget ekstern finansiering, at forskere presses til at gå på kompromis med faglige standarder for at sikre indtjening og ansættelsessikkerhed.

metoder skifter gennem tiderne. I dag er modstand mod naturvidenskabelig vidensudvikling og almen teknologiforskrækkelse erstattet af quickfixoptimisme, og det er aktuelt især humanistisk og samfundsfaglig forskning, som står for skud. Forskere, der fx studerer seksuelle, religiøse eller etniske minoriteters oplevelsesperspektiver og grundvilkår og i forlængelse heraf formidler

indsigter, som udfordrer dominerende kulturelle forståelsesrammer, anklages rask væk for at bedrive dårlig videnskab. Udviklingen er stærkt bekymrende. Ikke fordi forskere ikke skal kunne stå på mål for det som skatteyderpenge bruges på. Videnskabelig kvalitet skal altid sikres, og academia har et veludbygget system herfor, som samtidig sikrer den eksperimenterende mangfoldighed, der er forudsætning for såvel praksisnær vidensudvikling som større paradigmatisk erkendelsesspring. Men vilkår for videnskabelig eksperimenteren undermineres, når prominente meningsdannere fx underholder i en podcast om trangen til at brænde navngivne universiteter ned til grunden, og politikere i bestyrelse over bestemte videnskabelige tilgange kalder ministeren i samråd med opfordringer til direkte indgreb over for forskningsfriheden. En mailboks fuld af tilsvininger dæmper forskernes mod på at formidle i offentligheden, og frygten for at pådrage sig et skadet omdømme er ikke af forfængelig karakter. For når forskernes ansættelse og karriere i stigende grad gøres afhængig af eksterne bevilninger, og alle ved, at en rutsjetur i mediemøllen ikke åbner pengekasen, så er både den frie forskning og incitamentet til forskningsformidling i offentligheden i fare. Hvor ville det hjælpe, hvis universitetsbestyrelser og Danske Universiteter turde angribe problemernes rod og sige klart fra over for rammer, som skaber urimelige arbejdsbetingelser for dedikerede forskere og de ledere, som ifølge loven sikrer arbejdsmiljøet. I de faglige organisationer står vi klar til samarbejde om at udvikle ordentlige forskningsbetingelser. ■

Ny overenskomst godkendt af stort flertal

25 ud af 26 af Akademikernes medlemsorganisationer har godkendt overenskomstforliget på det offentlige område, der bl.a. dækker 80.000 akademikere ansat i staten. I DM stemte 95,8 procent af medlemmerne ja, og hos Djøf var japrocenten 87.

Et stort flertal i Akademikernes 26 medlemsorganisationer har godkendt forliget om overenskomsterne på det offentlige område, som dækker universiteterne.

95,5 % stemte ja og 4,5 % nej til det samlede forlig, der løber de næste tre år. Der var ja-flertal i 25 ud af 26 medlemsorganisationer – kun i Jordemoderforeningen stemte medlemmerne nej. Stemmedeltagelsen i de organisationer, der stemmer ved urafstemning, var 34 %.

Formand for Akademikerne Lars Qvistgaard udtaler, at han glæder sig over, at forliget er godkendt med så stor opbakning.

“Det er et forlig, der afspejler en svær tid særligt præget af corona, og opbakningen har været vigtig at få. Men at en

enkelt medlemsorganisation ikke har kunnet godkende resultatet, er en udfordring. Det stiller store krav til os om, at vi kan finde løsninger sammen over den næste tid, så alle medlemmer føler sig hørt og repræsenteret i vores fællesskab. Det er en opgave, som vi tager fat på med den samme”, udtaler Lars Qvistgaard.

Flere forbedringer på universitetsområdet

95,8 % af DM's medlemmer stemte ja til OK21-resultatet, og det glæder DM's formand, Camilla Gregersen, der har været delegationsleder og har ledt forhandlingerne på universitetsområdet på vegne af samtlige AC-organisationer.

“Forhandlingerne skete under svære vilkår i skyggen af corona og med usikre økonomiske prognoser. Alligevel lykkedes det os at sikre reallønnen og med al sandsynlighed også en forbedring af reallønnen og dermed flere penge mellem hænderne til medlemmerne”, siger hun.

Aftalen lyder på 4,42 % i generelle lønstigninger, men på grund af reguleringsordningen forventes det, at den samlede generelle lønstigning bliver på 5,05 % over de tre år.

Derudover har DM stået i spidsen for de forhandlinger, der har været for det videnskabelige personale på de videregående uddannelser.

Lektorer får forhøjet lektortillægget med ca. 2.500 kr. om året, og lektorer og seniorforskere, der er omfattet af fremfremmelsesprogrammet til professor, får derudover et årligt tillæg på 50.081 kr.

Desuden er det lykkedes at sikre, at de timelønnede undervisere på universiteterne (undervisningsassistenter) bliver overenskomstdækket, idet de bliver omfattet af aftalen om eksterne lektorer. Det har DM kæmpet for i 20 år, og Camilla Gregersen kalder det en stor principiel sejr, selvom man langtfra er i mål. Eksempelvis optjener undervisningsassistenterne fortsat ikke pension,

men de får nu på andre områder de samme vilkår som eksterne lektorer.

Det gælder fx muligheden for at aftale tillæg ud over timelønnen, bedre vilkår i forbindelse med barsel og adoption, løn under sygdom og samme muligheder for frihed til pasning af sygt barn ved barnets anden sygedag, som gælder for øvrige overenskomstansatte. Endvidere omfattes de af samme afskedigelsesregler og opsigelsesvarsler som øvrige overenskomstansatte.

“Jeg er særligt glad for, at det også lykkedes os at få forbedrede barselsvilkår for bl.a. postdocs og ph.d.-studerende. Det er nogle stærke forbedringer, der er på underviserområdet, og det er jeg stolt af, at vi har fået landet”, siger Camilla Gregersen.

Djøf: Fornuftigt aftale

Også Djøf har godkendt forhandlingsresultatet ved en vejledende urafstemning blandt Djøf Offentligs medlemmer. 87 % stemte ja til resultatet, 7 % nej, og 5 % stemte blankt. Stemmeprocenten nåede op på 31.

Formand for Djøf Offentlig Sara Vergo udtaler, at det siden Danmark første gang måtte lukke ned, har stået klart, at overenskomstforhandlingerne på det offentlige område ville blive påvirket af de samfundsøkonomiske konsekvenser af sundhedskrisen, men at parterne alligevel er blevet enige om nogle – efter omstændighederne – fornuftige lønforbedringer.

“Jeg tror, at alle offentligt ansatte har været stolte af at kunne vise hele Danmark, at det i krisetider betaler sig at have en veldrevet offentlig sektor. Driften af den offentlige sektor hviler på skuldrene af dedikerede og arbejdsomme medarbejdere. Jeg synes, at det er helt rimeligt, at de offentligt ansatte med disse overenskomstforhandlinger kan forvente, at deres løn er lidt mere værd om tre år, end den er i dag”, skriver hun i en pressemeddelelse. ■

Fra venstre ses DM's formand, Camilla Gregersen, Lars Qvistgaard, formand for Akademikerne, og Sara Gundelach Vergo, formand for Djøf Offentlig.

AU har tilbageholdt dokumenter i strid med loven – rektor var med til at træffe den ulovlige beslutning

Uddannelses- og Forskningsstyrelsen kritiserer i kraftige vendinger Aarhus Universitets behandling af fem anmodninger om aktindsigt fra dagbladet Information. AU-ledelsen udsatte udleveringen af dokumenterne i strid med loven og afgav to gange en falsk forklaring til styrelsen for at dække over lovbruddet.

ledelsen på Aarhus Universitet har fået et ordentligt hak i tuden af Uddannelses- og Forskningsstyrelsen, der som tilsynsmyndighed har behandlet en klage fra dagbladet Information over universitetets håndtering af fem anmodninger om aktindsigt i forbindelse med avisens kritiske dækning af den såkaldte oksekødssag.

Sagen går tilbage til 2019, hvor DCA – Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug på AU – udgav en rapport, der konkluderede, at forbruget af alkohol og søde sager er mere belastende for klimaet end forbruget af oksekød. Det viste sig, at landbrugets interesseorganisationer havde været involveret i tilblivelsen af rapporten, som de også havde støttet økonomisk med 504.000 kr.

Information sendte efterfølgende fem anmodninger om aktindsigt, men AU ventede med at svare, til efter universitetets egen redegørelse blev offentliggjort, hvilket er i strid med miljøoplysningsloven

Styrelsen kritiserer også, at AU to gange svarede styrelsen, at universitetet ikke havde truffet en beslutning om at vente med at svare Information. Først da Information klagede til Ombudsmanden, erkendte AU-ledelsen, at den havde forsøgt at dække over sin beslutning om at tilbageholde dokumenterne.

Rektor tilbød at gå

I en nyhed på au.dk fra 5. maj erkender

rektor Brian Bech Nielsen, at AU ikke har overholdt loven.

“Efter at have fået sagen belyst må jeg desværre erklære mig enig i styrelsens vurdering. Vi har ikke efterlevet reglerne, og det er ikke acceptabelt. På Aarhus Universitet vægter vi ordentlighed meget højt, og derfor tager jeg også kritikken særdeles alvorligt”, udtaler han.

Det fremgår også, at tre ansvarlige ledere har fået en påtale, og at AU’s chefjurist har indgået en gensidig aftale om fratrædelse for ikke at have orienteret rektoratet om, at der var truffet en beslutning, som var i strid med lovgivningen.

Dagen efter måtte Brian Bech Nielsen indrømme, at han faktisk deltog i mødet, hvor beslutningen blev truffet, men han fastholder, at han ikke fik at vide, at det var ulovligt at tilbageholde dokumenterne.

“Uagtet jeg ikke var vidende om, at beslutningen var lovstridig, må jeg erkende, at jeg har været med til at træffe den. Jeg har som konsekvens heraf straks informeret formanden for Aarhus Universitets bestyrelse og tilbudt at fratræde min stilling. Jeg anser det for afgørende, at der står respekt omkring Aarhus Universitet og dets rektor”, skriver Brian Bech Nielsen på au.dk.

I samme nyhed udtaler bestyrelsesformand Connie Hedegaard, at en enig bestyrelse fortsat har tillid til rektor, da der ikke er grund til at tro, at han

var informeret om, at håndteringen var ulovlig.

“Derfor rokker sagen ikke ved vores tillid til rektor og den stærke retning, han har sat for AU. Tværtimod forestår der et vigtigt arbejde med at ændre kulturen på AU, så det ikke er den slags møgsager, men AU’s positive bidrag til det danske samfund, der er i fokus. Det arbejde ved vi er i gode hænder hos Brian Bech Nielsen”.

Stolede på chefjurist

Den forklaring har dog ikke stillet Information tilfreds. I en leder med titlen “Aarhus-rektor skylder en forklaring: Hvordan kunne han tillade vildledning af tilsynsmyndighed?” skriver Anton Geist, inlandsredaktør, at “hverken rektoren eller bestyrelsen bør kunne slippe af sted med at ignorere spørgsmålet om, hvordan han kunne tillade sit universitet at give oplysninger til en tilsynsmyndighed, som han burde vide var usande”.

Brian Bech Nielsen har svaret Anton Geist direkte på au.dk, hvor han på det kraftigste afviser, at han mod bedre vidende skulle have ladet universitetets to første, og ikke retvisende, udtalelser gå videre til styrelsen. Ifølge rektor var det chefjuristen, der udarbejdede alle redegørelserne til styrelsen, og da de blev fremsendt til ham uden forbehold eller anmærkninger, fandt han ikke anledning til at betvivle, at de var korrekte. ■

Mænd dominerer universiteternes ekspertlister – kun tre ud af ti er kvinder

Universiteterne henviser i mere end to ud af tre tilfælde til en mandlig ekspert på deres ekspertlister, som skal hjælpe journalister med at

finde den forsker, der ved mest om et emne. Det viser en optælling, som

Forskerforum har foretaget. KVINFO mener, at universiteterne bør arbejde langt mere systematisk med at sikre repræsentationen af kvinder.

Kun seks ud af de 50 mest citerede eksperter i de danske medier sidste år var kvinder, viser en opgørelse foretaget af Infomedia for DM. Men at journalisterne oftest ringer til en midaldrende mandlig universitetsprofessor for at få en ekspertudtalelse, skyldes ikke udelukkende dovenskab i kildevalg og ubevidst bias fra mediernes side.

Universiteterne gør det i hvert fald ikke lettere for medierne at finde et kvindeligt ekspertalternativ.

En optælling, som Forskerforum har foretaget, viser således, at mænd udgør langt den største del af forskerne på ekspertlisterne, som universiteterne offentliggør til hjælp for journalisterne, når de hurtigt skal finde en ekspert, der ved noget om corona, folketingsvalg eller noget helt tredje.

På AAU er 22 procent af eksperterne på universitetets liste kvinder, og på KU er kvindeandelen 30 procent. Selv på SDU, der brander sig som et verdensmålsuniversitet, er kun 26 procent af eksperterne kvinder. Netop kønslighed er ellers det femte ud af FN's 17 verdensmål.

Fattigt og dovent

Manglen på kvinder på universiteternes ekspertlister møder kritik af Henriette Laursen, der er direktør for KVINFO – et videnscenter for køn og ligestilling.

“Jeg synes, at det er fattigt og dovent. Det afspejler, hvad vi ellers ser på universiteterne, hvor

andelen af mandlige og kvindelige ph.d.-studerende er lige stor, men det ændrer sig drastisk, jo længere du kommer op ad den akademiske karrierestige”, siger hun.

Ifølge Danmarks Talentbarometer 2019 var der i alt 7.348 mandlige og 3.829 kvindelige forskere ansat i fuldtidsstillinger på professor-, lektor-, og adjunkt-niveau på de danske universiteter i 2018. Det svarer til en kvindeandel på 34 procent.

Henriette Laursen mener, at universiteterne bør arbejde mere aktivt både med at få flere kvinder til at vælge den akademiske karrierevej og med at få flere kvinder med på ekspertlisterne.

“Universiteterne bør have et værdisæt, når de udarbejder ekspertlister. Køn skal ikke være det eneste kriterium, men et af kriterierne bør være, at man skal styrke mangfoldigheden. Hvis et universitet har to forskere, som begge kan fungere som eksperter inden for et givent emne, så bør man vælge den ekspert, der styrker mangfoldigheden på listen”, siger hun.

Henriette Laursen tilføjer, at ekspertens køn har en betydning, fordi kvinder og mænd ikke nødvendigvis har de samme perspektiver, når de kommenterer på begivenheder, selvom de er eksperter inden for samme emne. For ligesom andre mennesker er også eksperter præget af deres egne erfaringer og oplevelser, mener Henriette Laursen.

“Det er derfor, at det er vigtigt, at vi får et

mangfoldigt ekspertbillede. Når eksperter optræder i medierne, er det til hele befolkningen. Hvis man kun får kommentarer fra en lille procentdel af befolkningen, så vil jeg mene, at man overser noget”, siger Henriette Laursen.

En myte, at kvinder oftere siger nej

En typisk undskyldning fra mediernes side for den skæve kønsfordeling er, at kvindelige forskere oftere siger nej til at stille op som ekspertkilder. Men det afviser Hanne Jørndrup, der er lektor på RUC, hvor hun har forsket i mediernes kildebrug, i et interview med DM Akademi-kerbladet.

“Når vi prøver at finde forskningsmæssigt belæg for den påstand, viser det sig, at for hver kvindelig ekspert, der bliver inviteret til at udtale sig, har medierne spurgt tre mænd. Og begge køn siger nej tak lige ofte”, sagde hun.

Henriette Laursen mener, at universiteterne bør føre statistik over, hvor ofte det er tilfældet, at kvindelige forskere ikke vil stille op til interview.

“Det bør undersøges meget grundigt, fordi der hurtigt kan skabes en forestilling om, at kvindelige forskere ikke har lyst til at stille op. Jeg mener ikke, at det forholder sig sådan”, siger Henriette Laursen.

KVINFO har selv udarbejdet en ekspertdatabase, der udelukkende består af kvinder, fordi medierne i sin tid påstod, at der ikke var nogle kvindelige eksperter, som de kunne kontakte.

“Vi ville nudge medierne til at have en mere mangfoldig tilgang til deres valg af ekspertkilder. Databasen viser, at de kvindelige eksperter og forskere er derude”, forklarer hun.

Ligestillingsforsker: Universiteterne lider stadig af en bias

Drude Dahlerup, der er gæsteprofessor ved Roskilde Universitet og professor emerita ved Stockholm Universitet, har i mange år forsket i ligestilling inden for akademien. Hun konstaterer, at kvinderne er underrepræsenterede på ekspertlisterne, hvis man sammenligner med andelen af videnskabeligt personale. Denne skævhed kan blandt andet skyldes, at universiteterne ikke rigtig har fået øjnene op for deres kvindelige videnskabelige personales potentiale som eksperter.

“Universiteterne bør gøre op med eventuel kønsbias, når de vælger eksperter til ekspertlister. De bør i højere grad være bedre til at opdyrke kvindelige eksperter”, siger hun og uddyber:

“Man bliver ikke ekspert på ekspertlister, fordi man er god. Man bliver ekspert, fordi andre får øjnene op for, at man er god. Derfor bør universiteterne undersøge nærmere, om man får udnyttet kvindernes fulde potentiale som eksperter”, siger hun.

Drude Dahlerup tilføjer, at ekspertlister er en ny tilgang til at hjælpe pressen. Det var ikke noget, universiteterne havde lyst til at gøre tidligere, da de ikke ville favorisere bestemte forskere. Køns-skævheden på listerne kan derfor også hænge sammen med, hvilke emner universiteterne brander sig på at have eksperter inden for.

Sådan er kønsfordelingen på universiteternes ekspertlister

Andel kvinder i procent

Nogle universiteter sender ekspertlister ud som pressemeddelelser i forbindelse med aktuelle emner, mens andre har sektioner på deres hjemmesider, hvor eksperterne fremgår fast.

Universiteter med faste ekspertlister

Aarhus Universitet

26 %

Syddansk Universitet

26 %

Københavns Universitet

30 %

IT-Universitetet

28 %

Universiteter, som har lister offentliggjort som pressemeddelelser eller på undersider i forbindelse med forskellige begivenheder som folketingsvalg, Brexit eller coronapandemien

Copenhagen Business School

34 %

Roskilde Universitet:

29 %

Aalborg Universitet*

22 %

*Aalborg Universitet har to lister på sin hovedside, som er målrettet folketingsvalg og EU-valg i 2019. De har en længere liste på Det Samfundsvidenskabelige Fakultets presseside. Den har vi ikke taget udgangspunkt i, da den ikke ligger på Aalborg Universitets hovedside.

Danmarks Tekniske Universitet har kun lister fra to fakulteter: DTU Compute og DTU Elektro. De fremgår derfor ikke af listen.

Sådan har vi gjort

- Forskerforum har optalt eksperter, som figurerer på universiteternes ekspertlister.
- Forskere kan optræde flere gange på samme ekspertliste.
- Der er taget udgangspunkt i de ekspertlister, som fremgår på universiteternes hovedside. Det betyder, at ekspertlister på fakultetssider ikke er medregnet.
- RUC, AAU, DTU og CBS har ikke ekspertlister på hovedsiderne, men har derimod udarbejdet ekspertlister til bestemte begivenheder eller på enkelte institutter/fakulteter.
- Hvis det pågældende universitet ikke har en fast ekspertliste, har vi taget udgangspunkt i ekspertlister, som universiteterne har offentliggjort på deres pressesider og/eller på deres egen underside. Optællingen inkluderer lister til og med 2019, hvis universiteterne ikke har faste ekspertlister.

Københavns Universitet flager som det eneste universitet med, at de har eksperter inden for forskningsfeltet køn og ligestilling, som må siges at være et emne meget oppe i tiden, og hvor medieinteressen er stor. På KUs liste er 17 ud af 25 eksperter kvinder.

“Det påvirker naturligvis ekspertlistens kønssammensætning gevaldigt. Det undrer mig, at flere universiteter ikke flager med, at de har ekspertise inden for feltet køn og ligestilling. Der er i dag eksperter inden for forskningsfeltet køn og ligestilling på stort set alle danske universiteter”, siger Drude Dahlerup.

Danske Universiteter: Det er noget, vi bør kigge på

Jesper Langergaard, direktør for universiteternes samarbejdsorganisation, Danske Universiteter, siger, at kvinders dårlige repræsentation er en del af problemstillingen med ligestilling på de danske universiteter. Han understreger, at alle universiteterne allerede nu kæmper for at få en større diversitet i det videnskabelige personale. Eksempelvis er kun 23 procent af professorerne kvinder.

“En stor del af de forskere, som er på ekspertlisterne, er professorer, så den ubalance, der er på kønsfordelingen af professorer på universiteterne, afspejles i den skævhed, der er på ekspertlisterne”, siger han og uddyber:

“Vi ville gerne have, at det gik endnu hurtigere med at få kvindelige professorer, men vi kan jo ikke bare afskedige mandlige professorer og ansætte kvinder i stedet for. Det tager tid, før der er en bedre balance”.

Der har ofte været snak om, at der ikke er nok kvindelige eksperter i medierne. Her kan universiteterne selv gøre noget. Bør de ikke det?

“Det er frivilligt for forskerne, om de har lyst til at være med. Det er en beslutning på det enkelte universitet, om man vil gå ud og opfordre kvindelige forskere til at melde sig på ekspertlisterne”, siger Jesper Langergaard.

Han påpeger, at tallene åbner op for en diskussion om, hvorvidt man bør gøre mere for at få ekspertlister med mere diversitet, men han ved ikke, om der allerede er universiteter, der gør noget aktivt for at få flere kvinder på ekspertlisterne.

Jesper Langergaard fortæller, at Danske Universiteter har søsat et nyt udvalg, som skal kigge på kønsbalancen i danske forskerstillinger på universiteterne. Det skyldes, at der på ph.d.-niveau er en lige kønsfordeling, og kvinderne derefter enten fravælger en forskerkarriere eller bliver sorteret fra.

“Vi er netop ved at nedsætte et udvalg, som blandt andet skal kigge på, hvad det er, der gør, at vi mister nogle af de kvindelige talenter på den akademiske karrierevej”, siger han og fortæller, at udvalget også skal udvikle forslag til nye initiativer, der kan løfte universiteterne på området. ■

SDU henviser til mandlig ekspert trods kvindelige alternativer

“Når listerne er mandsdominerede, får mænd bedre mulighed for at formidle deres viden end kvinder. Det kan sagtens være karrierefremmende, fordi man får en synlighed, der kan bruges til noget.

Karen Hvidtfeldt, forsker
Syddansk Universitet

Syddansk Universitet brander sig som et verdensmålsuniversitet, men har kun en fjerdedel kvindelige forskere på sine ekspertlister. Det møder kritik fra universitetets egen forsker og teamleder inden for ligestilling. Universitetet afviser kritikken.

På trods af løfter om at bekæmpe ubevidst bias og bringe mere ligestilling ind på universitetets gangene bugner Syddansk Universitets ekspertlister fortsat med mænd. Kun hver fjerde forsker, der optræder på listerne, er en kvinde.

Og skævheden skyldes ikke, at der ikke findes kvindelige eksperter på SDU, viser en søgning på en af universitetets aktuelle lister i forbindelse med kommunal- og regionalvalget i 2021.

Her har SDU valgt mandlig, professor emeritus, som den forsker, journalisterne skal ringe til, hvis de vil vide noget om kulturpolitik i kommuner og regioner.

En hurtig søgning på kulturpolitik i Syddansk Universitets forskerdatabase viser, at der ud over den mandlige emeritus er to kvindelige professorer, som

forsker i emnet. Ingen af dem er blevet spurgt, om de vil optræde som eksperter i forbindelse med det kommende valg, fortæller de til Forskerforum.

Den ene er professor Karen Hvidtfeldt, der forsker i kultur og kulturpolitik. Hun mener, at Syddansk Universitet naturligvis skal være opmærksom på kønsbalancen på ekspertlisterne, da ligestilling er en del af SDU's strategi og grundfortælling.

“Det er da ærgerligt, at Syddansk Universitet ikke også fremhæver en af de kvindelige professorer på instituttet”, siger hun og uddyber:

“Det er selvfølgelig ikke et problem i sig selv, at det kulturpolitiske område er repræsenteret af en mand. Jeg tænker slet ikke, at jeg nødvendigvis kan gøre det bedre end ham, men det er vigtigt på et overordnet, strukturelt plan. >

“Universitetet kunne nemt screene ekspertlisterne og være opmærksom på, om der er en påfaldende skævhed.

Karen Hvidtfeldt, forsker
Syddansk Universitet

Når listerne er mandsdominerede, får mænd bedre mulighed for at formidle deres viden end kvinder. Det kan sagtens være karrierefremmende, fordi man får en synlighed, som kan bruges til noget”, siger Karen Hvidtfeldt.

Burde have ledelsens fokus

Hun mener, at ekspertlisterne er en lejlighed til, at universitetet gør mere for ligestillingen. SDU bør derfor også være opmærksom på, hvilke forskere man stiller til rådighed for pressen, og det indebærer at være opmærksom på, hvordan kønsfordelingen ser ud på ekspertlisterne.

SDU fortæller i en mail til Forskerforum, at det er de enkelte kommunikationsmedarbejdere og forskere på fakulteterne, der står for at udarbejde ekspertlisterne, men det er tilsyneladende ikke godt nok, mener Karen Hvidtfeldt.

Hun understreger, at det er noget, man bør have fokus på fra ledelsens side.

“Universitetet kunne nemt screene ekspertlisterne og være opmærksom på, om der er en påfaldende skævhed. Hvis det er tilfældet, kunne man vende tilbage til institutterne og spørge igen. Der er ingen grund til at tage mændene ud, man kan bare sikre sig, at der også

er kvinder repræsenteret. Det koster jo ikke noget at have flere navne på listen”, siger hun.

Problematiske, hvis medietid er karrierefremmende

Syddansk Universitet er et af universiteterne med den mest skæve kønsrepræsentation på ekspertlisterne, på trods af at SDU har et Gender Equality Team (GET), som har til formål at danne et inkluderende og mangfoldigt miljø på universitetet.

“Bevidst ligestillingsarbejde sikres ved systematisk at gennemføre “unconscious bias”-træning for ansatte, der har indflydelse på andres karriere og arbejdsmiljø”, skriver SDU i kommissoriet for GET.

Eva Sophia Myers, teamleder for GET, fortæller, at der er nogle faktorer, der gør, at kvinder bliver siet fra til de opgaver, der kan virke karrierefremmende. Disse faktorer forstærker de normer, der allerede eksisterer.

“Man ser ofte, at mænd får flere opgaver, der er karrierefremmende, såsom bestyrelsespladser og medietid, mens kvinder får en overvægt af opgaver, man kan kalde for “akademisk husholdning”, såsom studieadministration og personalearrangementer”, siger hun.

Eva Sophia Myers mener derfor, at det er et problem for ligestillingen, at SDU's ekspertliste er kønsskæv, hvis det at optræde som ekspert er karrierefremmende. Men selve kønsfordelingen på listen er ikke overraskende, da den følger det samme mønster for karriereudvikling inden for akademiske stillingstrin, fortæller hun.

“Det er nemt at sige, at man ikke skal belaste kvinderne, fordi de har nok

at lave. Alt hvad der er karrierefremmende, skal der være lige adgang til. Det er godt for alle, at der bliver en større diversitet hele vejen rundt”, siger hun.

SDU: Det er ikke udtryk for ligestillingsarbejdet på universitetet

Forskerforum har bedt Syddansk Universitets presstjeneste om et interview med Ole Skøtt, som er dekan for Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet og den overordnede ansvarlige for ligestilling på universitetet, men han har kun ønsket at svare skriftligt.

Ole Skøtt skriver, at ekspertlisterne ikke er et udtryk for arbejdet med ligestilling, som foregår på universitetet.

“Listerne er ikke udtryk for, at det er de eneste eksperter, som journalisterne må kontakte inden for et givent emne. De er alene udtryk for en hjælp til medierne baseret på et princip om, at det er frivilligt fra forskernes side, om de ønsker at melde sig på listen”, skriver han.

Ole Skøtt mener ikke, at man bør ændre proceduren for udarbejdelsen af ekspertlisterne.

“På SDU står vi vagt om både forsknings- og ytringsfriheden. I medfør heraf er det op til den enkelte forsker, om vedkommende ønsker at stille sig til rådighed på en offentlig ekspertliste. Vi har ikke tænkt os at tvangsudskrive forskere til listen”, skriver han og tilføjer:

“Når det er sagt, håber vi selvfølgelig, at vores generelle arbejde for ligestilling også vil føre til, at der bliver større diversitet i den offentlige debat, herunder at også flere kvindelige forskere udtaler sig som eksperter”. ■

KRITIK: KU's forfremmelsesprogram vil efterlade mange skuffede på perronen

Et forslag til forfremmelsesprogram på KU, der skaber et tenure track til professorat, retter sig først og fremmest mod rekruttering af særlige talenter. "Der vil ikke komme flere professorater ud af det her", vurderer fælles-TR.

Efter lang tids tilløb er KU nu som det første universitet klar med et forfremmelsesprogram for lektorer, der skal udstikke en tydelig karrierevej frem mod et professorat.

Men selv om forfremmelsesprogrammet har været ventet og ønsket længe blandt VIP-personalet og deres organisationer, er det ikke en ordning, der tilgodeser alle lektorer. Det er nemlig først og fremmest de kommende generationer, der vil få glæde af programmet.

"Når det kommer til at virke, tror jeg, det bliver godt. Det vil være en væsentlig forbedring for dem, der bliver en del af programmet.

Men nu og her er der den store ulempe, at det vil efterlade mange skuffede på perronen. For der vil ikke komme flere professorater ud af det her", siger Anders Milhøj, konstitueret fælles-TR på KU.

Programmet, som skal træde i kraft efter sommerferien, består af et forløb, der kan vare fra to til otte år. Hvis man lever op til de faglige målsætninger, der aftales, vil forløbet ende med et professorat, der altså ikke er betinget af, at der findes ledige eller nyopslåede professorater.

Første nåleøje er dog, at man bliver optaget på et forfremmelsesprogram. Det kan ske, enten ved at en lektorstilling slås op som "forfremmelseslektoropslag", eller ved at man som "særlig talentfuld" lektor søger om adgang til forfremmelsesprogrammet.

Ikke norske forhold

Men der er visse personalemæssige huller i planen eller, som Anders Milhøj kalder det, et "overgangsproblem".

"For det første er der dem, der nu er professor mso. Der står intet om dem. Så deres forfremmelse skal ske med almindelige professoropslag. Og det er ikke meningen, at de skal med i sådan et program, for det vil bare forsinke dem. Og så er der de lektorer, som alle-

rede er blevet bedømt til at være professorkompetente – og dem er der mange af. De skal også slås om de få professorater, der slås op".

En af dem, der føler sig forbigået af forfremmelsesprogrammet, er Lars Holmberg, der er lektor ved Juridisk Fakultet.

"Sådan nogle som mig, der allerede er professorbedømt, bliver stillet dårligere af den her ordning. Jeg ville også skulle søge om at komme med i forfremmelsesprogrammet. Og hvis jeg så får lov, skal der opstilles en række målsætninger, jeg skal leve op til, og det vil mindst tage to år – selv om jeg allerede er bedømt som kvalificeret til at blive professor. Det synes jeg er helt urimeligt", siger han.

Han havde håbet, at forfremmelsesprogrammet ville være et skridt mod "norske tilstande" på KU.

"I Norge kan man indstille sig som professor, og hvis professorbedømmelsen er positiv, skal man tilbydes et professorat. Sådan er det ikke i Danmark, men vi var nogle, der troede, at den her forfremmelsesproces ville være en tilnærmelse til den ordning".

Selv om Lars Holmberg altså tidligere er vurderet som professorkvalificeret,

tror han ikke, han vil have store chancer for at blive optaget på et forfremmelsesprogram, simpelthen fordi han er så gammel, at de relativt få "professorår", der vil være i ham, ikke står mål med de omkostninger, instituttet vil have ved forløbet.

"Det er et enormt bureaukratisk og meget omkostningstungt værktøj med 2-3 boards, der skal være individuelt udpeget til den enkelte person. Så det er tydeligt, at det ikke er noget, man vil gøre ret tit, og man vil vælge de yngste", vurderer Lars Holmberg.

Formålet er rekruttering

Programmet er først og fremmest et værktøj til at tiltrække og fastholde de bedste forskere, forklarer Thomas Molin, der er vicedirektør for HR på KU. I Danmark fremstår de akademiske karriereveje nemlig noget mere uklare end i mange af de lande, vi sammenligner os med.

"Det, vi håber at få ud af programmet, er at suge de allerbedste talenter til os, også internationalt. Det skal helst være sådan, at når man ude i verden kigger på KU, ser man et sted, hvor man faktisk kan være i mange år og have en vis ... ikke sikkerhed, men begrundet udsigt til at blive professor", siger han og henviser til, at forfremmelsesforløbet slutter med en afgørende bedømmelse, som man skal igennem.

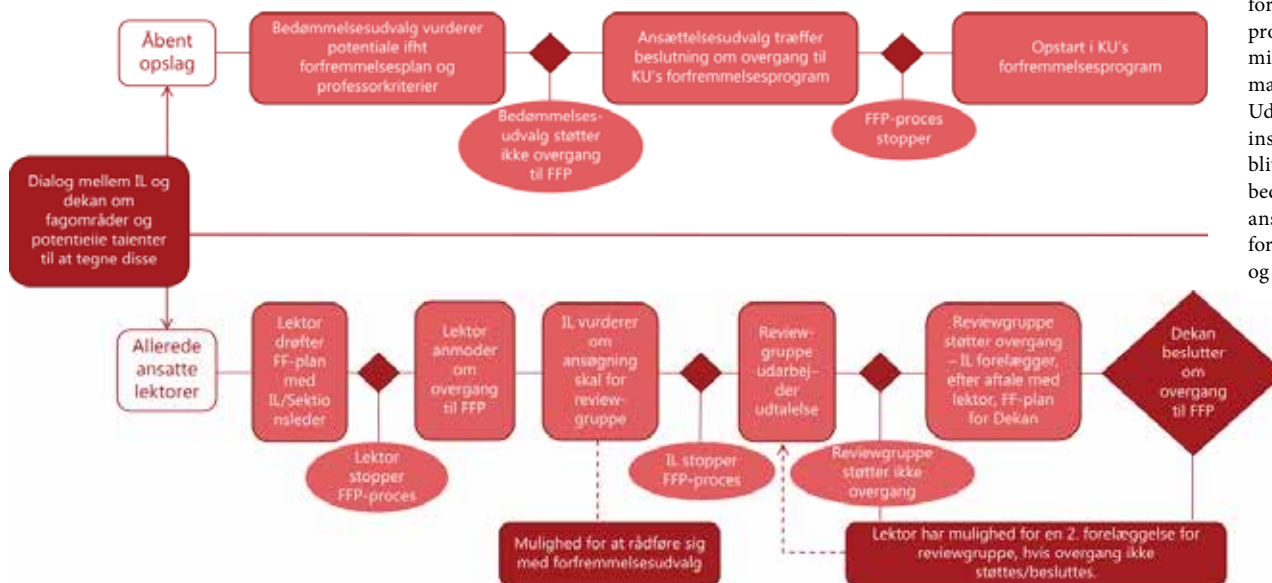
Det ligger ikke i programmet, at der skal være flere professorater, bekræfter han.

"Det er svært at sige på forhånd, hvad der vil ske. Nu skal det jo først i gang, og det vil tage nogle år, før vi har et flow, så vi kan se, hvor mange der >

Sådan nogle som mig, der allerede er professorbedømt, bliver stillet dårligere af den her ordning.

Det ligger ikke i programmet, at der skal være flere professorater

2 indgange til KU's forfremmelsesprogram (FFP)

Der er skabt en grundig vurderingsproces omkring forfremmelsesprogrammet, ikke mindst hvordan man bliver optaget. Ud over dekan og institutleder vil der blive nedsat både bedømmelsesudvalg, ansættelsesudvalg, forfremmelsesudvalg og reviewgrupper.

kommer igennem. Men det er ikke sigtet, at der skal være flere professorer. Det er heller ikke fastlagt, hvor mange der skal hyres gennem åbne opslag og gennem programmet”, siger Thomas Molin.

“Lidt voldsomt, men ikke overbureaukratisk”

Er det frivilligt, om institutter vil tage det i brug?

“Udgangspunktet er sådan set, at det er frivilligt. Men nu har vi programmet og ønsker jo, at det skal bruges. Men der kan sagtens vise sig fakultetsforskelle. Nogle står klar til at tage det i brug, andre vil måske gerne se det an”.

Programmet er en proces med mange led. Sammenlignet med de nuværende professorbedømmelser virker det noget mere omstændeligt. Hvorfor er det nødvendigt?

“Der er jo også flere runder i åbent opslag om professorat, så det er ikke bare “a walk in the park”. Og så skal man huske, at det her er et udviklingsprogram. Det har været en kompleks snak med mange “checks and balances”, og vi er så landet på det her setup, som måske er lidt voldsomt. Men jeg synes ikke, det virker overbureaukratisk. Et helt centralt omdrejningspunkt er at sætte barren højt for det faglige niveau”.

Har en lektor på forfremmelsesprogrammet anderledes opgaver end en lektor uden for programmet?

“Programmet i sig selv tildeler ikke særlige opgaver. Det vil altid blive besluttet i en dialog med institutlederen, hvilke opgaver man skal løse. Det vigtige i forfremmelsesprogrammet er de kriterier, der er for at blive professor. Og er man lektor på programmet, er de kriterier et pejlemærke, som man hele tiden holder sig for øje”.

Samme muligheder

I forhold til Lars Holmberg og andre lektorer, der allerede er bedømt som professorable, mener Thomas Molin ikke, at de vil være dårligere stillet, efter at forfremmelsesprogrammet er indført.

“Vi skal huske, at der stadig vil komme masser af åbne opslag, som man vil kunne søge – eller søge ind på programmet. At man allerede er bedømt professorabel, er jo et godt udgangspunkt”.

Men den logiske konsekvens af programmet bliver vel, at der kommer relativt færre åbne opslag?

“Ja, og til gengæld kommer der et forfremmelsesprogram. Så man kan ikke sige, mulighederne bliver ringere, de får bare en lidt anden form. Hensigten er som sagt at suge de bedste talenter til os. Hvis vi opnår det, er vi glade”, siger Thomas Molin.

Forslaget til forfremmelsesprogrammet har været igennem en høringsproces på KU. Det skal forelægges KU's bestyrelse i midten af juni. ■

UNIVERSITETER TØVER

Mere gennemskuelige karriereveje for forskere og færre, der ansættes i usikre, tidsbegrænsede stillinger. Det var målet med den nye “Bekendtgørelse om stillingsstruktur for videnskabeligt personale ved universiteter”, der trådte i kraft ved årsskiftet 2019/20. Derfor er den tidsbegrænsede stilling professor mso taget ud af stillingsstrukturen, og til gengæld er det indført en passus om, at universiteterne “kan tilbyde forfremmelsesprogrammer til særligt talentfulde lektorer/seniorforskere”. Det blev dog ikke skrevet ind, som DM ønskede det, at lektorer kunne indstille sig selv til programmet.

Selv om muligheden for forfremmelsesprogrammer nu har eksisteret i halvandet år, findes ordningen stadig ikke på nogen universiteter. Forskerforum adspurgte i begyndelsen af 2021 alle universiteter, og her var meldingen, at 1 universitet – DTU – ikke har planer om at indføre programmet, AU var forsinket af corona, SDU og CBS var netop startet på arbejdet, mens KU, AAU og RUC var tæt på at være klar.

Ifølge fælles-TR Janne Gleeurup er planen på RUC, at der skal indføres et forfremmelsesprogram med virkning efter sommerferien.

OMBUDSMANDEN KRITISERER SDU:

Gav professor påtale for nøgenfotos af mænd trods manglende beviser

Ledelsen på Syddansk Universitet havde ikke grundlag for at give professor Erik Albæk en tjenstlig påtale for at have udsat to studentermedhjælpere for fotos af nøgne mænd på sin computer, da han indleverede den til service, konkluderer ombudsmanden.

Jeg har opnået det, jeg ville, da afgørelsen sender et klart signal om, at sagsbehandlingen skal være saglig.

Erik Albæk

Ledelsen på Syddansk Universitet havde ikke tilstrækkeligt grundlag for at give Erik Albæk, professor i statskundskab og journalistik, en tjenstlig påtale for at have krænket to studentermedhjælpere i it-afdelingen ved at udsætte dem for fotos af mænd med blottede kønsdele, da han afleverede sin pc til service.

Det konkluderer Folketingets ombudsmand, efter at han har gransket sagens akter på baggrund af en klage fra Erik Albæk over forløbet.

Universitetet havde givet påtalen med henvisning til respektpligten, der indebærer, at en ansat ikke må optræde på en upassende måde over for kolleger, men universitetet havde "ikke det fornødne bevismæssige grundlag for en sådan tjenstlig reaktion", skriver ombudsmanden.

"Hvis universitetet havde nøjedes med at opfordre professoren til fremover at undgå lignende situationer, havde der ikke været nogen sag. Men når universitetet giver en påtale med kritik af en ansats adfærd i en konkret

situation, som har lighed med en tjenstlig advarsel, så kræver det et tilstrækkeligt bevis for, at den ansatte faktisk har gjort noget galt. Og det har universitetet efter min opfattelse ikke her", udtaler ombudsmand Niels Fenger, der samtidig beder universitetet om at genoverveje sagen i lyset af hans udtalelse.

Krav til beviser

Erik Albæk siger, at han er utrolig lettet over at have fået medhold i, at der ikke var grundlag for at give ham en påtale.

"Jeg har opnået det, jeg ville, da afgørelsen sender et klart signal om, at sagsbehandlingen skal være saglig. Den stiller krav til bevisførelsen og indikerer, hvad der skal til for at give en påtale. Ledelsen har ikke kunnet godtgøre, at jeg har opført mig på en krænkende måde", siger Erik Albæk.

Han tilføjer, at han har kørt sagen for at blive rensat, men også af hensyn til sine kolleger for at få afklaret det principielle i sagen. Han var 63 år, da han fik påtalen, og han kunne godt

>

overleve at blive afskediget, da han har sin pension, mens det vil være langt sværere for mange af de yngre kolleger at kæmpe imod.

“Der er rigtig mange krænkelssager for tiden, og undervisere kan komme til at sige noget, som nogen føler sig krænket af. Jeg har kendskab til andre lignende sager både på mit eget og andre universiteter, og det er ikke acceptabelt, at en arbejdsgiver ikke følger reglerne”, siger Erik Albæk.

Strid om fotos

Sagen startede den 6. marts 2018, hvor Erik Albæk henvendte sig til it-værkstedet for at få løst et problem med sin computer. De to studentermedhjælpere, der undersøgte computeren, fortalte efterfølgende deres nærmeste leder, at de havde set fotos af nøgne mænd med ingen eller meget lidt kønsbehåring, og de udtrykte derfor bekymring over mændenes alder. Billederne var på størrelse med en tommelfingernegl (thumb-nail) vist som ikoner i en filmappe over seneste filer.

Ifølge ombudsmandens redegørelse blev Erik Albæk og hans bisidder først indkaldt til en samtale med dekanen, institutlederen og HR-chefen den 31. maj, hvor det efter en gennemgang af billedfilerne på Erik Albæks computer blev fastslået, at der ikke var billeder med strafbart indhold.

Erik Albæk har under hele forløbet fastholdt, at det kun kunne være to kunstfotografier af en ven – en litauisk topatlet, som i øvrigt er heteroseksuel – som it-medarbejderen havde set. Han var medlem af det litauiske landshold i roning og fotomodel, og billederne, der er taget af en professionel kunstfotograf, har tidligere været udstillet på et kunstgalleri i Vilnius. Man kan i øvrigt slet ikke se kønsdelene på billederne, som Erik Albæk fik som gave i forbindelse med sin 60-årsfødselsdag.

Han indvilgede på et nyt møde den 26. juni i at vise billederne af den litauiske roer på sin computer, så en af

studentermedhjælperne kunne sige, om det var disse, han og hans kollega havde set, men da Erik Albæk efter råd fra tillidsrepræsentanten fra Djøf fastholdt, at han ønskede at være til stede under gennemgangen, sprang studentermedhjælperen fra.

Til trods for at det altså ikke var afklaret, hvilke fotos studentermedhjælperne følte sig krænket over, fik Erik Albæk efter yderligere en tjenstlig samtale påtalen den 11. september.

Han fortæller, at forløbet, der samlet har strakt sig over ca. tre år, har været belastende, blandt andet fordi SDU har været langsommelig til at svare.

“Jeg gik for eksempel rundt i tre måneder med en beskyldning hængende over hovedet om, at jeg var mistænkt for at gemme børnepornografisk materiale på min computer, hvilket er strafbart”, siger Erik Albæk.

Arbejdsgiveren har bevisbyrden

Ombudsmanden slår i sin udtalelse fast, at det altid er den offentlige ansættelsesmyndighed, der har bevisbyrden for, at en ansat rent faktisk har handlet på en måde, der udgør en pligtforsømmelse.

“Jeg forstår i den forbindelse, at spørgsmålet om synligheden af kønsorganer og kønsbehåring og muligvis også personens alder har været en vigtig del af beslutningen om at give dig en egentlig påtale ... Efter min opfattelse burde SDU enten have lagt din forklaring om billederne til grund eller foretaget den yderligere sagsoplysning, der var nødvendig for at tilvejebringe rimelig sikkerhed om, hvad der faktisk var på de pågældende billeder”, skriver ombudsmand Niels Fenger til Erik Albæk.

Det formilder heller ikke ombudsmanden, at SDU i sin redegørelse til ham skriver, at påtalen ikke indeholder en sanktion, men “i højere grad” var en anbefaling og vejledning for fremtiden, og at påtalen også kunne have været betegnet som en tilkendegivelse, tilrettevisning eller irettesættelse.

Niels Fenger vurderer således, at der ikke var tale om en uformel vejledning,

Erik Albæk har hele tiden fastholdt, at nøgenbillederne, som it-medarbejderne så, kun kan være kunstfotografierne af en litauisk roer, som han fik som gave i forbindelse med sin 60-årsfødselsdag. SDU siger, at det ikke kan være billederne, da man ikke kan se kønsdelene.

men om en tjenstlig reaktion, som har betydelige lighedspunkter med en tjenstlig advarsel.

TR: Sagen er historisk

Kent Kristensen, der er Erik Albæks tillidsrepræsentant og lektor på Juridisk Institut, siger, at den type sager skaber stor usikkerhed blandt de ansatte, og derfor er det også vigtigt, at det nu er blevet slået fast, at arbejdsgiveren har pligt til at dokumentere, hvilket grundlag en påtale bliver givet på.

“Det er en principiel afgørelse, fordi den slår fast, at der er nogle ret klare krav, som skal være opfyldt for at give en påtale. En arbejdsgiver kan godt give en tilrettevisning fremadrettet, men kan ikke samtidig udtale en kritik af den ansattes adfærd. En misbilligelse af uacceptabel adfærd kræver dokumentation”, siger han og fortsætter:

“Sagen rækker ud over Erik Albæk

DEKAN SVARER SKRIFTLIGT

Jens Ringsmose, dekan på Det Samfundsvidenskabelige Fakultet på SDU, har ikke ønsket at deltage i et interview, men har sendt følgende udtalelse per e-mail:

”Ombudsmandens udtalelse rummer to led: For det første noterer vi med tilfredshed, at ombudsmanden efter sin gennemgang af sagen ”ingen bemærkninger [har] til, at Syddansk Universitet (SDU) gav [professoren] en fremadrettet tilrettevisning”. For det andet beder ombudsmanden ”universitetet om at genoverveje sagen og forholde sig til konsekvenserne af”, at universitetet ikke havde tilstrækkeligt grundlag for den givne påtale.

Vi bemærker også, at ombudsmanden ikke har bemærkninger til, at universitetet har påmindet professoren om vigtigheden af at søge at undgå, at hans omgivelser ufrivilligt bliver konfronteret med private billeder af nøgne personer.

Det er en absolut prioritet for SDU, at der tages hånd om medarbejdere, der oplever uønsket seksuel intimitet, det mente vi, dengang påtalen blev givet, og det mener vi i dag. Ombudsmandens udtalelse viser, hvor vanskelig denne type sager er for universiteterne.

Vi tager naturligvis ombudsmandens udtalelse til efterretning og vil nu læse udtalelsen grundigt sammen med Poul Schmith/Kammeradvokaten, herunder sammen med Poul Schmith/Kammeradvokaten vurdere, hvad der er grundlag for at gøre fremadrettet”.

som person. Den bliver en del af lærebøgerne i forbindelse med personaleretten”.

Ekspert: SDU skal trække påtale tilbage

Kirsten Ketscher, juraprofessor på KU med speciale i diskriminerings- og ligestillingsret, roser også ombudsmandens redegørelse, som hun kalder topklasse. Hun vil bruge den i forbindelse med sin egen undervisning, fordi den meget omhyggeligt redegør for de ansattes retsstilling i den slags sager.

”Det er et grundlæggende krav, at det kan bevises, hvad den ansatte har gjort forkert, så det er afgørende, at SDU kan identificere, hvilke billeder det drejer sig om. Det kan SDU ikke, så der er ingen tvivl om, at der ikke var noget grundlag for at give en påtale”, siger Kirsten Ketscher.

Hun forstår derfor heller ikke,

hvorfor Jens Ringsmose, dekan på SDU, skriver i et svar til Forskerforum, at de noterer med tilfredshed, at ombudsmanden ”ingen bemærkninger [har] til, at Syddansk Universitet (SDU) gav [professoren] en fremadrettet tilrettevisning”.

”Det er ikke en afgørelse, hvor SDU kan være tilfreds med noget som helst. De mangler at beklage over for Erik Albæk og trække påtalen tilbage. Det skal de gøre”, siger hun og tilføjer, at hun mener, at der heller ikke er grundlag for at give ham en tilrettevisning.

”Hvis de vil give en tilrettevisning, må den ikke være rettet specifikt mod ham, men gælde for alle de ansatte, men det er i øvrigt meget upræcist, hvad SDU mener med at undgå at udsætte andre for billeder af nøgne personer. Hvad hvis en ansat eksempelvis har en kopi hængende på sit kontor af P.S. Krøyers maleri af badende drenge

ved Skagen Strand, hvor de har blottede kønsdele, hvordan vil de så håndtere det?” spørger Kirsten Ketscher.

Hun vurderer, at Erik Albæk muligvis vil vinde en diskriminationssag mod SDU i Ligebehandlingsnævnet, fordi han kan være blevet udsat for forskelsbehandling på grund af sin seksuelle orientering.

Hvis denne formodning sandsynliggøres, vendes bevisbyrden til såkaldt ”delt” bevisbyrde. SDU vil herefter skulle bevise, at der ikke er sket diskriminering, og hvis universitetet taber sagen, kan Erik Albæk muligvis være berettiget til en godtgørelse som en form for oprejsning. ■

Muren der skal standse Sahara

Med en check på 14 milliarder euro er der nyt håb for et storslået projekt, der skal skabe et grønt bælte tværs over Afrika, hvor kontinentet er allerbredest.

En mur mod den grådige Sahara-ørken, en ekstra lungelap til jordkloden og verdens største levende organisme.

Det er de løfterige perspektiver for projekt **“Great Green Wall”** (GGW). Ideen er at plante skov i et 15 kilometer bredt og 8.000 kilometer langt bælte gennem Sahel-regionen, der gennemskærer Afrika fra Senegal og Mauretania i vest til Sudan og Eritrea i øst. Målsætningen er at genoprette 100 millioner hektarer ufrugtbar land, skabe 10 millioner grønne job og gennem vegetationen binde 250 millioner tons kulstof i år 2030.

Den grønne slange kryber dog kun langsomt frem – langsommere end håbet, da de første planter blev stukket i jorden i 2007. Projektet er blevet en mere kompleks størrelse, blandt andet fordi der er flere måder at genoprette ufrugtbar jord på end ved at plante skov, og fordi projektet har mange partnere med forskellige prioriteter. Og det har igen fået donorerne til at tøve.

Nu er der dog godt nyt for projektet, nemlig lyden af klirrende mønter.

Ved det internationale topmøde “One Planet Summit for Biodiversity” i Paris i begyndelsen af året annoncerede Frankrigs præsident, Macron, et initiativ med navnet “The Great Green Wall multi-actor Accelerator” og med det en bevilling på 14,3 milliarder euro.

Indsatsen vil gå ud på at investere i både landgenopretning, landbrug og infrastruktur, men også på at styrke koordineringen, monitoreringen og resultatmålingen af projektet. Metoden er nu formelt ikke at skabe et bælte af skov, men “en mosaik af grønne og produktive landområder”, men ellers er målsætningerne de samme.

Ideen om Great Green Wall udsprang helt tilbage i 1970'erne, hvor Sahel-regionen i stigende grad oplevede, at jorden blev ufrugtbar på grund af tørke og ikkebæredygtig udnyttelse. Det skabte en stigende fattigdom, der kastede yderligere problemer af sig i forhold til konflikter og migration. Her opstod tanker om at genoprette den ødelagte jord, som fik øget tilslutning op gennem 1980'erne. Det var dog først i 2007, at projektet blev en realitet under ledelse af Den Afrikanske Union med deltagelse af 11 lande. Det antal er senere udvidet til 20.

Ifølge GGW's egne oplysninger har især Etiopien og i nogen grad Niger, Nigeria, Burkina Faso og Senegal fået genoprettet ganske store landområder. Tallene kommer dog fra landene selv, og som en rapport fra efteråret peger på, vil det være et vigtigt skridt at få uafhængige forskere til at undersøge og validere resultaterne for at undgå intern mistro mellem partnerne.

Ifølge samme rapport, der blev udarbejdet af FN's organisation til bekæmpelse af ørken dannelse (UNCCD), der er partner i projektet, ville det kræve omkring 33 milliarder amerikanske dollars at realisere projektet. Nu er omkring halvdelen af pengene altså i hus. ■

AU fyrer 30 ansatte – nedlægger ca. 100 stillinger i alt

Faculty of Technical Sciences (TECH) på Aarhus Universitet skal spare 70 mio. kr., herunder alene 34 mio. kr. på miljø- og fødevarerforskningen, fordi staten ufortrødent fortsætter de årlige 2-procentsbesparelser på den forskningsbaserede myndighedsbetjening.

Cirka 30 ansatte er den 17. maj blevet varslet afskediget ved fakultetet TECH på Aarhus Universitet (AU). For medarbejderne er det afslutningen på en lang periode med usikkerhed, siden dekan for TECH Eskild Holm Nielsen 1. marts meldte ud, at der skulle findes besparelser på et tocifret millionbeløb — fortrinsvis på personalebudgetterne.

Siden har fakultetet forsøgt at undgå fyringer ved at tilbyde medarbejderne senior- og fratrædelsesordninger, aftaler om nedsat tid og ved ikke at genopslå ledige stillinger.

Cirka 50 har sagt ja til en senior- eller fratrædelsesordning eller til at gå på nedsat tid og 20 stillinger genbesættes ikke, men alligevel har mere end til ca. 30 ansatte fået en fyreseddel, for at AU kan leve op til sparekravet.

Olav W. Bertelsen, der er fælles-TR for akademikerne på AU, fortæller, at institutterne Bioscience, Agroøkologi, Miljøvidenskab og Husdyrvidenskab er hårdest ramt, men en håndfuld personer ender også med at blive afskediget i administrationscenteret. Der er cirka 1.400 medarbejdere på TECH-fakultetet, der alle var blevet bedt om at sidde klar ved telefonen den 17. maj, i tilfælde af at de blev prikket.

Skåret 150 mio. kr.

Ifølge AU er hovedårsagen til fyringerne, at de skiftende regeringer siden 2009 har beskåret bevillingerne til myndighedsbetjeningen på miljø- og fødevarerområdet med 2 procent årligt svarende til en samlet besparelse på ca. 150 mio. kr., og nedskæringerne fortsætter ufortrødent de kommende år.

Bevillingen falder således fra 348 mio. kr. i 2021 til 322 mio. kr. i 2024 svarende til 7,6 procent.

Universitetet har længe valgt at understøtte myndighedsbetjeningen med egne midler som modvægt til de årlige besparelser, men det kan ikke fortsætte længere bl.a. på grund af en satsning på ingeniørområdet.

“Universitetet har lappet huller og strukket bevillingerne i mange år, men nu er elastikken så at sige sprunget.

Det ubehagelige er, at hvis omprioriteringsbidraget ikke afskaffes, så er der stor sandsynlighed for, at TECH-fakultetet igen står i den samme situation i løbet af ganske få år”, siger Olav W. Bertelsen.

Frygter for forskningskvaliteten

AU står ellers stærkt internationalt inden for miljø- og landbrugsforskningen, men den status er truet af nedskæringerne, lyder advarslen fra forskerne, der også frygter for konsekvenserne for den grønne omstilling.

Senest lå AU placeret som nr. 26 ud af 1.500 universiteter i verden inden for Environment & Ecology på US News-listen. Inden for Geology, environmental, earth & marine sciences er AU nr. 4 i Norden og nr. 23 i EU ifølge Times Higher Education World University Rankings 2021, og Institut for Miljøvidenskab gennemgik en ekstern evaluering i 2019, hvor forskningen på flere områder betegnes som verdensledende.

Fire tillidsrepræsentanter fra Institut for Miljøvidenskab har i et åbent brev kritiseret universitetsledelsens og bestyrelsens beslutning om at kræve den fulde besparelse på myndighedsområdet effektueret øjeblikkeligt.

AU Foulum er beliggende øst for Viborg og huser store dele af universitetets forskning i jordbrug. Forskningsemnerne omfatter husdyr, planter, økologi, bioenergi, miljø, klima, jord, genetik og teknologi.

“Det tager mange, mange år at opbygge stærke forskningsmiljøer, men de kan ødelægges på et kort øjeblik af uforstandig ledelse”, skriver de.

168 yngre forskere skyder i et åbent brev til uddannelses- og forskningsminister Ane Halsboe-Jørgensen (S) og fire andre ministre skylden på regeringen, da besparelserne på klima- og miljøområdet står i skarp modsætning til de politiske målsætninger for den grønne omstilling.

“Det er naivt at tro, at flere nedskæringer er en farbar vej til at nå målene om 70 procent reduktion i udledningen af klimagasser eller 30 procent beskyttet natur i 2030”, skriver de 168 forskere. ■

Kø ved Falcks hurtig-testcenter i Gigantium i Aalborg Øst tirsdag den 6. april 2021.

Forskerne bag coronamodellerne

Sjældent – hvis nogensinde – har danske forskere haft så stor direkte indflydelse på danskernes hverdag. SSI's ekspertgruppe er historien om et enestående tværfagligt samarbejde, der blev afgørende for landets kamp mod Covid-pandemien. Forskerforum har talt med nogle af forskerne bag simulationsmodellerne.

Troels Christian Petersen var på vej i festtøjet, da hans telefon pludselig ringede. Det var nytårsaften, der var to timer til dronningens nytårsstale, og familiens gæster ville snart være på trapperne. Men det her opkald var vigtigt.

Den 45-årige lektor i partikelfysik er en del af Statens Serum Instituts (SSI) "Ekspertgruppe til udvikling af matematiske modeller ifm. Covid-19" og en af hjernerne bag den simulationsmodel, der bruges til at forudsige Covid-pandemiens udvikling. Og nu var der pludselig kommet en ny brik i spil. En virusmutation med forkortelsen B.1.1.7.

"Englænderne havde set, at smitten

steg voldsomt i den sydøstlige del af landet, men ikke i den nordvestlige del. Forskellen tilskrev de en ny variant – en variant, der også var blevet konstateret i Danmark. Så jeg blev ringet op af SSI og bedt om at have slides klar den 2. januar med vores bud på, hvad den variant ville betyde", fortæller han.

Efter en times samtale med sin kollega på Niels Bohr Institutet, som også arbejder med modellen, listede han tilbage til nytårsfesten. Men nytårs morgen stod han op og arbejdede i ti timer med at fodre modellen med de engelske tal. Og 2. januar var prognosen klar for B.1.1.7's udbredelse.

"Spørgsmålet var, hvornår den nye

variant ville være dominerende, og jeg sagde, at det ville ske i midt februar. Efterfølgende viser målingerne, at det skete den 16. februar. Og som partikelfysiker er det jo lidt morsomt, at det her muligvis er min bedste forudsigtelse nogensinde".

Fra DTU til AAU

At en lektor, der til daglig gør det i eksperimentel partikelfysik, pludselig får en afgørende rolle for regeringens sundhedspolitiske tiltag, er et meget godt billede på det helt usædvanlige forskningssamarbejde, der nu i over et år har fundet sted i SSI's ekspertgruppe. En umage forsamling af forskere fra ganske >

forskellige videnskabsområder, hvis rådgivning har været det faste holdepunkt i regeringens håndtering af Covid-pandemien. Sjældent – hvis nogensinde – har forskere haft en så direkte betydning for danskernes hverdag.

Det var Robert Leo Skov, overlæge på SSI, der i midten af marts sidste år fik til opgave at danne en gruppe.

“Vi stod og manglede et matematisk modelleringsapparat, og jeg blev bedt om at sammensætte et hold. Så jeg startede med at kontakte folk, jeg kender, der har arbejdet med matematisk modellering inden for det humane og veterinære område, fra Københavns Universitet, DTU og RUC, og vi fandt relativt hurtigt ud af, hvilke kompetencer vi yderligere havde brug for, og udvidede derfor med flere personer fra KU, DTU og Danmarks Statistik”, fortæller Robert Leo Skov.

Senere har gruppen også indlemmet Michael Bang Petersen, manden bag HOPE-projektet på AU, der undersøger danskernes holdninger og adfærd, og Jakob Stoustrup fra AAU, der sideløbende med SSI har arbejdet med et simuleringsværktøj.

Meldte sig frivilligt

Men rekrutteringen havde også andre veje. At Troels Petersen på et tidspunkt kom med i gruppen, skyldtes egentlig, at hans kollega Mathias Heltberg selv havde kontaktet SSI og meldt sig frivilligt.

“Vi skulle på en rejse sammen, som vi måtte aflyse, da det hele blussede op. Og da talte vi netop om, at de havde brug for sådan nogle som os til de talmæssige opgaver. Jeg tænkte faktisk selv på at kontakte SSI, men han gjorde det og blev en del af gruppen. Jeg var mere sådan en rådgiver på sidelinjen, men da jeg så begyndte at komme med nogle af de der analyser, blev jeg også inviteret med”, fortæller Troels Petersen.

Theis Lange er professor ved Institut for Folkesundhedsvidenskab, Biostatistisk Afdeling, KU. I hans tilfælde var det nogle meget specifikke kompetencer omkring vurdering af indlæggelsestider, som gruppen havde brug for.

“Jeg blev involveret, fordi man skulle finde ud af, hvor længe folk lå på hospitalet. Det, der i tekniske termer hedder overleveanalyser. Det findes der statistiske metoder til at observere,

Der blev sat modeller sammen på få uger, der normalt vil kræve 1-2 års arbejde

Robert Leo Skov, overlæge på SSI, der fik opgaven med at sammensætte ekspertgruppen.

Foto: SSI

og Biostatistisk Afdeling har en meget lang historik omkring overlevelsedata. Det har været min opgave over hele forløbet, og den opgave er blevet meget lettere, efterhånden som flere og flere har afsluttet deres indlæggelser”, fortæller Theis Lange.

1-2 års arbejde på få uger

Gruppen blev født under den første store nedlukning, og politikerne havde brug for nogle fremtidsudsigter: Hvor længe ville nedlukningen være nødvendig? Fra starten var der to store manglende varer: tid og data. Robert Leo Skov fik opgaven med ekspertgruppen den 19. marts, og den 2. april var første rapport klar. Datagrundlaget omkring syge og indlagte gik frem til 28. marts.

“Der blev sat modeller sammen på få uger, der normalt vil kræve 1-2 års arbejde. Det er klart, at der har været ting, vi fra starten vidste kunne forbedres. Og så var der et stort issue i forhold til, hvilke data der var tilgængelige. Sådan nogle modeller her lever af lange dataserier, men sygdommen var først lige startet, så vi havde meget korte dataserier”, siger Robert Leo Skov.

Næste skridt var at skabe mere sofistikerede modeller, der kunne simulere smittespredningen under forskellige omstændigheder.

“I epidemiologi har man de her SIR-modeller. Problemet er, at folk i sådan en model er ens, så du kan ikke spørge:

Hvad med dem med mange kontakter eller få kontakter? Så vi byggede det, der hedder en agentbaseret model. Du har agenter, der hver har et netværk. Og så kan du begynde at ændre dit og dat og se, hvem der begynder at smitte hvem”, fortæller han.

Som eksempel bygger forsamlingsforbuddene og anbefalinger om at holde sig til små sociale “bobler” på modellens simulationer.

“Nogle agenter i modellen levede som eremitter, men så var der også nogle, der havde kontakt med en masse mennesker, og vi kunne se, at de virkelig drev smittespredningen. Når dem med mange kontakter blev taget ud, faldt kontakttallet drastisk. Vi kunne også se, hvor meget det hjalp at indføre forsamlingsforbud af forskellige størrelser”.

Nogle læste, andre modellerede

Den første intense opstart af ekspertudvalget foregik i sagens natur gennem videomøder.

“Vi var online det første lange stykke tid og var det mere eller mindre dagligt. Folk har i stort omfang smidt, hvad de havde i hænderne. Der har været en kæmpe arbejdsindsats og velvillighed for at løse den her opgave. Det er et arbejdsfællesskab, folk frivilligt er gået ind i, og så har vi fundet ud af, hvem der har kompetencer i forhold til de enkelte opgaver”, siger Robert Leo Skov.

“Vi talte om, at de havde brug for sådan nogle som os til de talmæssige opgaver.”

Troels Petersen, lektor ved Niels Bohr Institutet, kom med i ekspertgruppen, fordi hans kollega tog kontakt og tilbød deres arbejdskraft.

Foto: KU

“Det har været en øjenåbner for, hvor meget man kan samarbejde, og hvor hurtigt man kan komme i gang.”

Theis Lange fra Institut for Folkesundhedsvidenskab på KU.

Foto: KU

Troels Petersen hørte til blandt modellørerne. Men det sundhedsfaglige kunne han ikke byde ind på.

“Vi fysikere vidste for eksempel intet om, hvor gode de forskellige test var. Der var nogle, der var gode til at læse litteratur. Og så sad vi og diskuterede: Hvor meget stoler vi på det, hvad er et godt og dårligt studie?” siger Troels Petersen.

For Theis Lange har det tværfaglige samarbejde i gruppen været en stor oplevelse.

“Der har været utroligt mange online-møder, enkelte fysiske, og så har man siddet og sammenskrevet på Teams, og hvad man nu ellers kan gøre. Men det har været en øjenåbner for, hvor meget man kan samarbejde, og hvor hurtigt man kan komme i gang. Hvis man havde haft tid nok, og det var et forskningsprojekt som mange andre, så havde vi aldrig arbejdet sådan her. Men vi har nok også oplevet, at nogle ting, der normalt er sværere, kan lade sig gøre, når behovet er stort nok”, siger Theis Lange.

Svarede kun på, hvad de blev spurgt om

En ting er tidspresset, som gruppens medlemmer i perioder har været under – blandt andet fordi de ikke var frikøbte, men også havde deres almindelige arbejde at passe. Dertil kommer, at ekspertgruppens rådgivning gang på

gang er blevet fremhævet som begrundelse for de politiske tiltag. Det er man heller ikke helt upåvirket af, mener Theis Lange.

“Man mærker betydningen. Vi har forsøgt at adskille, hvornår man mærker pres fra politisk side, og hvornår det er tidspres. I forhold til det første traf vi meget tidligt det valg, at vi svarer på, hvad vi bliver spurgt om. Det har åbenlyst betydet, at man kunne bruge gruppen politisk. Men det gjorde på mange måder, at vi stødte nogle bekymringer fra os”, siger han.

Det er også Robert Leo Skovs opfattelse.

“Det er da klart – når man står for skud for sådan noget, så påvirker det da os alle sammen. Men det ændrer jo ikke ved, at vi bare prøver at levere de bedste modeller, der er tilgængelige, og løbende finjusterer dem”.

Behov for permanent beredskab

Når beregninger er hovedargumentet i forhold til genåbning, kommer det hurtigt i fokus, når prognoserne ikke holder helt stik, som for eksempel ved den aktuelle genåbning, hvor ekspertudvalget forudså, at der i midten af april ville være ca. 870 indlagte. Det faktiske tal lå omkring 200.

“Antagelsen var, at folks adfærd var uændret. Det var en gal antagelse, men det var den antagelse, vi blev bedt om at regne ud fra. Ser du rapporten, vil du

se, at jo længere vi kommer hen mod 1. maj, jo større blev usikkerheden. Jeg tror, vi skød på mellem 280 og 1.500 indlagte. Det imponerende ved estimatet var måske, at vi kunne bestemme usikkerheden så godt, som vi gjorde”, forklarer Troels Petersen.

For Theis Lange pirrer det bare nysgerrigheden yderligere.

“Som forsker må jeg sige, at der er ting, der er overraskende, som kan give anledning til mere forskning. Den mest interessante videnskabelige udfordring er koblingen mellem observerede smittetal og folks individuelle opførsel. Der eksisterer en eller anden form for feedbackmekanisme, som man jo ikke kender fra smittespredning blandt dyr. Så her er brug for nye værktøjer og nye data”.

I øjeblikket ser ekspertgruppen frem mod efteråret. Forhåbningerne er, at pandemien snart vil være så meget i ro, at gruppens arbejde kan nedtrappes. Men Robert Leo Skov håber alligevel på, at politikerne kan se behovet for en stående arbejdsgruppe, så man ikke en anden gang skal starte fra nul.

“Det vil være helt fornuftigt at opretholde pandemiberedskab, der fungerer på tværs af forskningsinstitutionerne. Jeg forestiller mig ikke en kæmpe gruppe, men et basalt beredskab, hvor kompetencerne er til stede, og man hurtigt er i stand til at skalere op”, siger han. ■

Forskere løser

En ny, danskproduceret dokumentarfilm skildrer et usædvanligt møde

verdens problemer

mellem en række forskere fra forskellige videnskaber,

på ti dage

der er sat sammen for at løse verdens problemer.

15 forskere fra forskellige videnskaber isolerer sig i 10 dage et sted i New Mexico for at løse verdens største problemer.

Det lyder næsten som et setup til et akademisk realityshow i den bedste sendetid. Men det er faktisk et helt reelt møde, der skildres i dokumentarfilmen "Solutions" af den danske instruktør Pernille Rose Grønkjær. Filmen havde premiere ved det nyligt afholdte CPH:DOX. Den ti dage lange workshop, som Pernille Rose Grønkjær fik lov til at følge, var det tredje af slagsen. Den organisatoriske ramme er et projekt ved navn "The Growing Gap between our Physical and Social Technologies" ved Santa Fe Institute. Bagmanden er den danske fysiker Steen Rasmussen, professor og leder af Center for Fundamental Living Technology (FLinT) på SDU og ekstern professor ved Santa Fe Institute.

"Det er en gammel videnskabelig tradition, at man indkalder til en workshop for at belyse forhold, som vi ikke forstår. Alle ved, at hvis man har forskellige perspektiver på problemstillingerne, så er der større chancer for at få nye indsigter. Det usædvanlige ved disse videnskabelige møder er, at de handler om vores fremtid. Derfor måtte møderne også have usædvanligt mange forskellige kompetencer til stede", fortæller Steen Rasmussen ifølge pressematerialet.

Radikale løsninger

Mødet fandt sted i 2018 – før verden gik af lave. Men før coronaen var der sandelig også problemer, som desværre ikke kan løses med vacciner: global opvarmning, økonomisk ulighed, for meget disinformation, for lidt demokrati, dataophobning med følgende misbrugsrisici.

Som seer i biografmørket følger man de 15 forskere, der på skift holder oplæg og præsenterer problemer, visioner omkring nye teknologier og ideer og til sidst løsningsforslagene. Filmisk set er det noget af en udfordring, for alt foregår i et ganske ordinært mødelokale, hvor

actionniveauet kulminerer, når en deltager rejser sig for at strække benene. Men Pernille Rose Grønkjær kompenserer med et sandt bombardement af montagebilleder, der illustrerer problemstillingerne og banker tempoet i vejret.

Gengivelsen af workshoppen er inddelt i tre dele: problemer, visioner og løsninger, og suspenselementet er naturligvis: Hvad er så de fantastiske løsninger?

Og løsningerne kommer – mere eller mindre – flere af dem sågar ganske radikale. Eksempelvis retter professor Johan Bollen fra Indiana University en kraftig advarsel mod sociale mediers psykosociale konsekvenser og advokerer blandt andet for at begrænse antallet af kontakter på Facebook.

Klaus Lackner, leder af Center for Negative Carbon Emissions, er klimaeksperten. Han er til solceller og "carbon catching" – en teknologi, han i øvrigt selv er førende inden for. Esther Dyson er ikke videnskabskvinde, men højt profileret investor. I det lys er hendes løsning på økonomisk ulighed særlig interessant: Beskat formuer i stedet for lønninger.

Økonomien bliver "final solution"

I det hele taget ender det økonomiske aspekt med at stå øverst i løsningshierarkiet. Der opstår angiveligt en konsensus blandt forskerne om, at den neoklassiske økonomiske tankegang og de gældende vækstbegreber generelt driver verdenssamfundet i de forkerte retninger. Løsningen er derfor indførelsen af et nyt økonomisk værdi- og vækstbegreb: Værdi opstår ved løsningen på humane problemer, og vækst er udtryk for en stigende værdimængde.

Her sluttede filmen desværre, så hvad der siden sker med det nye værdibegreb og de øvrige løsninger, må man nok finde ud af ved at følge "The Growing Gap between our Physical and Social Technologies"-projektet.

Filmen "Solutions" vil ifølge filmselskabet blive vist igen senere ved en række forskellige events. ■

Billedmontagen, der undertiden næsten har karakter af et visuelt bombardement, spiller en væsentlig rolle som modvægt til forskerne i filmen, der stort set ikke forlader deres mødelokale.

ANMELDELSE

Et "bagtæppe" til tanker om samfund og politik

Forskerforum inviterede Anders Søgaard i biografen som en slags gæsteanmelder af filmen "Solutions" – en film, han synes er god at tænke til.

Som professor på Datalogisk Institut på KU, men med en humanistisk baggrund, og som tidligere medlem af Det Unge Akademi under Videnskaberne Selskab har Anders Søgaard selv fået noget jord under neglene i forhold til tværvenskabeligt samarbejde og de synergier, det kan udløse.

Og selve konceptet med de forskellige videnskabsrepræsentanter og de store, fælles spørgsmål synes han gav fin mening, da han på Forskerforums invitation var en tur i biografen for at se filmen "Solutions".

"Det her er en gruppe mennesker, der er godt valgt. De er gode til at kommunikere, og i forvejen er de ret tværfagligt indstillede. Jeg hørte dem tale et ret tværfagligt sprog. Og jeg er sikker på, at de alle sammen har fået vildt meget ud af at være der. På den måde mindede det mig om Det Unge Akademi, som var vildt berigende med alle de perspektiver, man fik på tingene", siger Anders Søgaard.

Kun vestlige deltagere

Der var dog lige et par irritationspunkter, han skulle skubbe til side, før han for alvor kunne finde sig til rette i biografens sæde.

"På et tidspunkt siger de eksplicit: Det er ikke for at sidde i Elfenbenstårnet og kloge os, at vi gør det her. Men den myte om videnskabsfolk synes jeg faktisk, filmen bekræfter. Det er alle professorerne, der er til stede, og de er næsten alle sammen fra Oxford. Det er ikke deres ph.d.-studerende, som udfører forskningen. Det bidrager til forestillingen om, at det handler om unikke

personer mere end om et system", siger han.

Det andet var den globalt set snævre sammensætning af forskergruppen.

"Der var ingen kinesere, russere, afrikanere eller indere. Det synes jeg er superuheldigt. Mange udfordringer handler om, hvordan folk tænker forskellige steder på jorden, men det kan også være en værktøjskasse. For eksempel i forhold til den omstilling, der handler om materielle goder – der kan nemt sidde nogle derude, der har nemmere ved det end os andre".

Det sidste lille irritationsmoment var det forhold, at de forskellige videnskabelige fagligheder var repræsenteret af en enkelt person, som så får lov til at tegne hele feltet.

"Når man samler sådan en lukket flok, vil der være perspektiver, der er repræsenteret, og nogle, der ikke er. Der kommer også en gruppedynamik, der gør, at nogle ting bobler op til overfladen, mens andre ting ikke gør det".

"Aggressive reguleringsideer"

Men ud over de små forbehold følte Anders Søgaard, at de næsten to timer i Cinemateket var ganske godt brugt.

"Når jeg ser film, føler jeg mig ofte manipuleret med, i forhold til hvad jeg skal tænke og føle. Men den her film er fed, fordi jeg på to timer når at reflektere en lille smule over rigtig mange emner. Jeg bliver bombarderet med en masse informationer – en liste af nøgleord, der trigger tankerne.

Så filmen bliver et bagtæppe til at tænke over samfund og politik, hvad vil vi med at være menneske, ikke bare individuelt, men som en del af et fællesskab", siger han.

Og løsningerne, som forskerne kommer op med, er så radikale, at de får en frem på stolekanten.

"På en måde bliver narrativen omkring løsningerne i virkeligheden at regulere meget mere. Der er ret mange aggressive reguleringsideer. På den måde er det mange politisk ukorrekte ting, der bliver sagt i sådan en film – lige fra at sætte spørgsmålstegn ved shareholdertanken til regulering af sociale medier. Og det er sjovt at se, hvad der sker, når man får sagt sådan nogle ting. For eksempel taler de om at splitte Facebook op. Første gang jeg hørte det, lød det som en ret radikal ide. Det virkede urealistisk. Men det er sådan en ting, man måske over tid kan tale sig varm på".

Selv om filmen fokuserer på oplæg og specifikke udsagn mere end diskussionerne, synes Anders Søgaard alligevel, at det tværfaglige element slog igennem.

"Det tværfaglige sker vel i det omfang, at alle perspektiver påvirker den narrative, der skal skæres – ideen om et elevatorpitch til politikerne og den brede befolkning. Og det er, som om filmen når hen til en syntese, der handler om økonomiske modeller og vækstindikatorer, som i øvrigt også var en kæphest, vi dyrkede i Det Unge Akademi. Jeg synes, det er en film, der giver mening at lave". ■

Skuespiller lærer forskere at blive bedre undervisere

At undervise et hold studerende eller underholde et teaterpublikum – de to opgaver ligger ikke så langt fra hinanden. Og derfor er der mange af skuespillerfagets teknikker, som forskere kan gøre brug af, når de skal undervise eller formidle deres forskning.

Når man går på podiet for at undervise eller præsentere noget, har man mere med end sin faglighed. Tilhørerne lytter til ens stemme, de kigger på ens krop og mimik. Det skal man være bevidst om og arbejde med.

Skuespiller Nastja Arcel er blandt andet kendt fra filmen “Kongekabale” og musicalen “Mamma Mia”, men ved siden af skuespillet hjælper hun folk fra andre erhverv med at forbedre deres optræden – herunder forskere. Hun holder kurser for ansatte på CBS, og hun er også tilknyttet forskningsformidlingskurset “Medieskole”, som dagbladet Information arrangerer.

Et af de fokuspunkter, hun har i sine workshops, er det helt grundlæggende, at man skal have det godt, når man optræder.

“Du vil underholde og oplyse, men du skal også selv have det godt imens. Og det viser sig, at mange ikke har det så godt med at stå og være i centrum. Så hvordan kan man holde ud og måske ovenikøbet få en fornøjelse ud af at stå der? Det er der forskellige måder på”, fortæller Nastja Arcel.

Træner kropsbevidsthed

Når forskere optræder med mundtlige fremlæggelser, gør de noget, mange af dem ikke er vant til. Den gængse kommunikationsform i forskningen er skriftlig, og arbejdet er rent intellektuelt. Men når man står i auditoriet, er

det ansigtet, stemmen og kroppen, der er ens redskaber. Og som enhver god håndværker skal man lære sine redskaber at kende.

“Jeg underviser meget praktisk og konkret. Vi starter tit med nogle øvelser, hvor vi får kroppen i gang med at arbejde og blodet til at rulle i kroppen. Inden for drama har vi øvelser, der træner kropsbevidsthed, kontakt, fantasi og frihed i udtrykket. Så er der stemmeøvelser, hvor vi varmer stemmen op, øver sproget i forhold til artikulation, volumen, tempo, klang. Meget handler om at kunne variere”, fortæller hun.

At få en ny bevidsthed er centralt i hendes workshops. Det handler ikke om, at noget er rigtigt eller forkert, men at man er bevidst om, at man har forskellige udtryksmuligheder. Det gælder også i forhold til bevægelsen på scenen.

“Vi øver, hvordan man kan stå, hvordan og hvornår man kan gå, hvad man kan gøre med sit fokus, sine hænder, hvor man kigger hen. Man har jo sin krop med, og hvis man er bevidst om den, og man har det o.k. med at blive betragtet, så har man det meget bedre i situationen”.

“Det ligger ikke så langt væk, som vi tror”

At få en flok akademikere ud på gulvet for at udføre fysiske øvelser med hinanden og sige mærkelige lyde kan lyde som en udfordring. Men det går som regel ganske let.

“Deltagerne har meldt sig ud fra et ønske om at lære noget nyt, og de vil gerne skubbes ud over, hvad de plejer. Der er jo ofte en lille indre modstand, nogle har måske ikke sunget eller hoppet, siden de gik i skole. Men så kommer der noget god musik på, og så begynder deltagerne at grine sammen, og efter en halv time har alle levet sig helt ind i det. Det ligger ikke så langt væk, som vi tror”.

Når skuespillere står på scenen, bruger de ofte “indre billeder” for at motivere sig selv eller komme i den rette stemning. Det er en teknik, som kan bruges, for eksempel hvis man bliver nervøs foran et publikum.

“Hvis du føler dig ensom på scenen, så kan du forestille dig, at der sidder en blandt publikum, du kender rigtig godt. Eller du kan forestille dig, at når du ser over tilhørernes hoveder, så ser du en udsigt, du godt kan lide. Der findes mange redskaber, som kan hjælpe dig”, siger Nastja Arcel.

Tal som forberedelse

Et andet vigtigt skridt, som Nastja Arcel arbejder med, er at vende processen om i forhold til at tilrettelægge det indhold, man gerne vil formidle. I

Nastja Arcel bruger sine erfaringer fra scenen til at gøre forskere dygtigere til at optræde. Her ses hun i forestillingen "Skammerens datter".

4 TIPS:

SÅDAN BLIVER DU EN BEDRE MUNDTLIG PERFORMER

1. Øv dig grundigt i det, du skal sige. Sig ordene højt. Gør det derhjemme, eller gå en tur i skoven imens. Når du først har sagt ordene, har de været igennem krop og stemme og tanke, og så er du allerede mere fortrolig med dem.
2. Øv dig løbende. At fortælle er en udtryksform, du altid kan øve. Hvis du er sammen med mennesker, som spørger, hvad du laver, så svar: "Jeg er i gang med et spændende forskningsprojekt", og begynd at fortælle om det. Og læg så mærke til, hvornår de bliver fraværende i blikket. Det lærer man meget af.
3. Træn din stemme. Syng i badet, og lad stemmen gøre noget af alt det, den kan. Den kan meget mere, end man dagligt bruger den til. Når man først har vænnet den til at blive brugt på forskellige måder, er det også nemmere at gøre brug af det.
4. Hold kroppen aktiv. Lav fysiske ting med kroppen – svømning eller gymnastik – så man hele tiden bliver mindet om, at man har en krop. For så er den der også, når man skal bruge den foran et publikum.

stedet for udelukkende at tage udgangspunkt i et skriftligt oplæg, som mange naturligt gør, skal man fortælle sit indhold allerede fra begyndelsen af sin forberedelsesproces.

"Nogle gange kan det være en omvej at skulle omdanne en skreven tale til et mundtligt oplæg. Så i workshoppen prøver vi at skabe materiale ved at fortælle. Vi deler os op i mindre grupper, og så er øvelsen, at alle bare begynder at fortælle uden at have for meget tid til at tænke så meget over, hvad de skal sige".

Et af øvelsesoplæggene er, at man skal tale om sit forskningsemne i to minutter. Fokuspunkterne er, at der skal være en start, der fænger, en slutning, tilhørerne vil huske, og mellem det skal man have de vigtigste punkter med.

"Så skiftes deltagerne til at stå på scenen og fortælle, mens resten er publikum. Og så prøver vi forskellige ting af, for eksempel forskellige indledninger, bevægelse, variation og tempo. Det spændende er, at det ofte er tydeligt for alle, hvilke ting der fungerer eller ikke fungerer".

Forberedelse er vigtigt

At fremføre en mundtlig præsentation, der tager udgangspunkt i noget, man taler frem, i stedet for noget, man skriver frem, er samtidig en måde at frigøre sig på og skabe ro, når man skal fremføre det.

"Når først du taler højt for dig selv, sker der noget kreativt. Så kan man sortere i ideerne, og så kan man tage nogle

noter og skrive stikord i stedet for at skrive det hele ned", siger Nastja Arcel.

Hun understreger dog, at en optræden uden manuskript ikke betyder, at man ikke skal forberede sig grundigt på, hvad man vil sige. Tværtimod.

"Jeg tror meget på forberedelse. Man skal forberede sig rigtigt, for eksempel ved at man står hjemme på sit gulv og over oplægget. Jo flere gange kroppen og stemmen har gjort det, jo mere føler man sig tryk, når man står der for alvor. Det kan fuldstændig sammenlignes med en teaterforestilling. Den tager to timer, men skuespillerne har øvet det igen og igen. Og hvis du har gjort din forberedelse rigtig godt, så du stoler på den, så kan du smide den væk og være i nuet sammen med dit publikum". ■

SKÆRMFORELÆSNING GIVER ANDRE MULIGHEDER

Under Covid-pandemien er det af gode grunde ikke optræden foran et levende publikum, der er i fokus. Men selv om ens oplæg foregår via et skærmkamera, gælder det stadig, at man skal være bevidst om sin krop, sin stemme og sit sprog.

Det er selvsagt sværere at få den samme følelse af kontakt med sit publikum, når man

ikke er sammen. Men videokommunikationen giver samtidig nogle muligheder, man kan udnytte, siger Nastja Arcel.

"Når man underviser over et Zoom-møde, sidder alle alene foran deres skærm. Så måske kan man forestille sig, at man kun taler til ét menneske, mens man ser ind i kameraet. Det giver en mulighed for at skabe

noget nærvær, man ikke ville kunne i en større forsamling. Hvis du er sammen med 25, taler du helt anderledes – du taler højere, i et andet toneleje. Men hvis du forestiller dig, at du fortæller det til en person, du sidder helt alene med, kan det blive meget mere nærværende".

Søren Pinds planer om at genindføre filosofikum blev hurtigt skrottet, efter at han gik af som uddannelses- og forskningsminister i maj 2018. Her ses han flankeret af Anders Overgaard Bjarklev, rektor, Danmarks Tekniske Universitet og formand for Rektorkollegiet under Danske Universiteter, da regeringens udvalg om bedre universitetsuddannelser præsenterede sine anbefalinger.

Akademisk dannelse – en ode til et skrinlagt initiativ, der blev kvalt i læring

Visionerne om at styrke den akademiske dannelse i de videregående uddannelser forsvandt, næsten før de så dagens lys.

Hvorfor blev Søren Pinds storstilede dannelseskampagne fra 2018 ikke til noget?

For tre år siden lancerede daværende forsknings- og uddannelsesminister Søren Pind (V) en kampagne under overskriften “Mere dannelse i de videregående uddannelser”. Danske universitetsstuderende skulle forberedes bedre til fremtidens udfordringer med et solidt fundament af dannelse. Selvom ministerens udmeldinger var relativt uklare og strittede lidt i alle retninger, så lød det lifligt og nød en vis bevågenhed i medierne. En

ministeriel inspirationsgruppe blev nedsat og fik til opgave at undersøge, hvordan en ny filosofikum med et klart dannelsesopdrag kunne indføres på de danske universiteter, og som led heri blev der sågar afholdt en stor ministeriel konference: "Dannelse i det 21. århundrede".

I juni 2018 barslede gruppen så med en længere indstilling, der bl.a. anbefalede, at der skulle etableres en ny filosofikum på alle bacheloruddannelser på universiteterne i Danmark. Formålet hermed var at udvikle den universitetsstuderende som fagperson, menneske og borger og fremme nysgerrighed, kritisk tænkning og dømmekraft. En ny filosofikum skulle lægge fundamentet for, at dannelse blev et vandmærke i enhver uddannelse – og vel at mærke en akademisk dannelse, som byggede oven på den almene dannelse fra de gymnasiale uddannelser, som det hed i indstillingen.

Det er diskutabelt, om en ny filosofikum i sig selv ville have sikret mere akademisk dannelse i uddannelse. Det har været prøvet før, men det lød og lyder jo forjættende i disse tider, hvor læringsmål og den enkeltes læringsudbytte stort set er det eneste accepterede formål og "kvalitetsmål" for universitære uddannelser – og i øvrigt for stort set alle andre niveauer i den efterhånden livslange lærings- og uddannelsesvang, som dominerer uddannelsessektoren i dag.

Fra visionerne om akademisk dannelse til læringstvang

Få hørte om udspillet, endnu færre fulgte det op – og resten har sikkert glemt alt om det. Før inspirationsgruppen var færdig med sit i øvrigt grundige og tankevækkende arbejde, var Pind nemlig abdiceret, og den nye minister, Tommy Ahlers, arkiverede rapporten lodret. Initiativet forsvandt i glemslens tåger og viste sig i øvrigt mestendels at være et selvpromoverende initiativ fra en minister, der trængte til lidt medieopmærksomhed på sin vej ud af politik.

Hurtigt blev al snak om mere akademisk dannelse i uddannelse i hvert fald glemt, og ministeriet såvel som

universiteterne fortsatte ad de funktionalistiske spor, som var blevet lagt i Kvalitetsudvalgets rapport fra 2015 med titlen "Nye veje og høje mål", hvis vigtigste budskab lød: "Fokuser på og prioritér det, som det hele drejer sig om, og som virkelig er værdt at beskæftige sig med – nemlig de studerendes læring. Glipper de studerendes læring, er alt andet ligegyldigt og spild".

Det handler derfor om at sikre "den optimale læring", selvom udvalget indrømmede, at det kan være svært at afgøre i generelle termer, da "læring er et flygtigt begreb, der udvikler sig, flytter sig med teknologien og antager nye former". Ikke desto mindre er læring endt med at være al uddannelses mål og mening og er af samme grund blevet en tom og flydende, men dyrebar betegnelse såvel livslangt som livsbredt, dvs. overalt i det såkaldte uddannelseskontinuum.

Kvalitet i uddannelse har ikke længere noget med akademisk dannelse i uddannelse at gøre. Kvalitet i uddannelse skal måles på den studerendes læringsudbytte i forhold til den fremtidige arbejdsduelighed. Og læringsudbyttet måles bl.a. vha. af trivselsmålinger, studieprogression, karakterniveau, kostpris pr. kandidatproduktion og efterfølgende beskæftigelsesgrad. Tallene står formeligt i kø – og det gælder både for de kvalitative "fænomenologiske" og de kvantitative positivistiske afslagsen.

Bildung tabte til education

Pinds initiativ og inspirationsgruppens indstilling er værdt at erindre og bør på denne baggrund prisen post mortem. Det var en vigtig og tiltrængt påmindelse om, at det danske begreb om uddannelse også indeholder en forpligtelse på den akademiske dannelse, som det både etymologisk og historisk har været forbundet med og skulle give mulighed for. Dannelse var og er principielt stadig en del af enhver

uddannelse, idet de færreste slipper igennem en uddannelse i noget specifikt, uden at det efterlader dannelsesspor i den enkeltes liv – også og måske særligt når man har glemt alt det, man har lært, og servilt har indfriet læringsmålene. Men moderne uddannelser og især moderne transnational uddannelses-tænkning har afbrudt forbindelsen eller koblingen til dannelse, fordi angliseringen har installeret education som adskilt fra Bildung – med reference til akademisk dannelse i det germaniske spor. Bedre er det ikke blevet af, at "uddannelse" siden 1990'erne er blevet et af de mest centrale globaløkonomiske konkurrenceparametre, hvorfor internationale sammenligninger,

internationale standarder og ikke mindst internationale terminologier siden da har spillet en afgørende rolle i den nationale skole- og uddannelsespolitik. Og med denne udpræget økonomiske og funktionalistiske forståelse af uddannelse er logisk nok fulgt en række styringspolitiske bestræbelser på at optimere, effektivisere og mål- og resultatstyre skole- og uddannelses-

systemer i forhold til arbejdsmarkedets behov med flittig brug af internationale sammenligninger og test som løftestang. Uddannelse er i takt hermed blevet et nivellerende styrings- og ledelsesmedium.

Når uddannelse bliver til education og gifter sig med de flydende, nihilistiske og i bund og grund individualistiske lærings- og kompetencebegreber, tabes ikke alene koblingen til dannelses-traditionen; vi får heller ikke mulighed for at gennemtænke og aktualisere den. Det er intet mindre end fatalt, og derfor burde inspirationsgruppens indstilling reaktualiseres. ■

Når uddannelse bliver til education og gifter sig med de flydende, nihilistiske og i bund og grund individualistiske lærings- og kompetencebegreber, tabes ikke alene koblingen til dannelses-traditionen; vi får heller ikke mulighed for at gennemtænke og aktualisere den.

ELITEFORSK-PRISER TIL FEM YNGRE FORSKERE

Fem af Danmarks dygtigste yngre forskere har modtaget årets EliteForsk-priser. Med hæderen følger 1,2 millioner kroner til hver som en anerkendelse af deres store indsats i dansk forskning. De 200.000 kroner er en personlig hæderspris, mens 1.000.000 kroner er øremærket til deres forskningsaktiviteter. På grund af situationen med Covid-19 finder prisoverrækkelsen først sted den 10. august, hvor forskerne bliver hyldet ved et festligt arrangement.

“I Danmark bedriver vi forskning på et meget højt niveau. Forskning, som er med til at gøre en forskel. Det skal vi hylde og anerkende. EliteForsk-prisen går til tre kvinder og to mænd. De står bag fem meget forskellige forskningsfelter og imponerende resultater. På hver deres måde kan de være med til at løse nogle af Danmarks og verdens store samfundsudfordringer. Det er både imponerende og inspirerende”, udtaler uddannelses- og forskningsminister Ane Halsboe-Jørgensen.

Modtagerne af EliteForsk-priserne 2021 er: Professor **Eva Boxenbaum**, Institut for Organisation, Copenhagen Business School
Professor **Anders Engberg-Pedersen**, Institut for Kulturvidenskaber, Syddansk Universitet
Overlæge **Emil Loldrup Fosbøl**, Hjertecentret på Rigshospitalet
Professor **Gemma Clare Solomon Larsen**, Nano-Science Center og Kemisk Institut, Københavns Universitet
Professor **Signe Normand**, Institut for Biologi, Aarhus Universitet.

Derudover modtager 20 ph.d.-studerende årets EliteForsk-rejsestipendier på hver 200.000 kroner. Stipendierne bidrager til, at de studerende kan rejse ud i verden til nogle af de bedste forskningsmiljøer i udlandet og derved blive endnu dygtigere.

MAJA HORST UDPEGET TIL NY BESTYRELSESFORMAND FOR DFF

Uddannelses- og forskningsminister Ane Halsboe-Jørgensen har udpeget professor **Maja Horst** som ny bestyrelsesformand for Danmarks Frie Forskningsfond per 1. april.

Hun afløser Lone Gram, der trådte ind som midlertidig bestyrelsesformand ved årsskiftet, da den daværende formand, professor David Dreyer Lassen, blev prorektor for forskning og innovation ved Københavns Universitet og derfor fratrådte sit hverv som bestyrelsesformand i fonden. Med udnævnelsen af Maja Horst genindtræder Lone Gram som menigt medlem af bestyrelsen.

Maja Horst blev i 2019 udnævnt til DTU's første professor i ansvarlig teknologi, men hun har også en fortid som lektor på CBS, og hun var ansat på Københavns Universitet fra 2011 til 2019 som professor i forskningskommunikation og leder for Institut for Medier, Erkendelse og Formidling.

Desuden har hun en lang erfaring med rådsarbejde bag sig og er stadig et aktivt rådsmedlem i en række sammenhænge. Hun har været medlem af Danmarks Frie Forskningsfonds bestyrelse siden 2020 og har derudover blandt andet været medlem af Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd (2014-2019), medlem af ATV og formand for ATV's tænketank (2018-2020), medlem af bestyrelsen for DMJX (fra 2020) og medlem af bestyrelsen for det norske sektorforskningsinstitut NIFU (fra 2019). Hun har tidligere også modtaget Uddannelses- og Forskningsministeriets Forskningskommunikationspris.

“Jeg er virkelig glad for, at Maja Horst har sagt ja til at træde ind som bestyrelsesformand i Danmarks Frie Forskningsfond. Hun har erfaring fra både et erhvervsøkonomisk, humanistisk og teknisk forskningsinstitut. Det giver hende en helt speciel tværfaglig forskningsprofil. Samtidig er hun kendt som en aktiv stemme i den forskningspolitiske debat. Jeg er sikker på, at fonden vil nyde godt af hendes ekspertise. Der skal også lyde en stor tak til David Dreyer Lassen og Lone Gram for indsatsen”, udtaler uddannelses- og forskningsminister Ane Halsboe-Jørgensen.

TOPFORSKER FRA USA OG 350 MIO. KR. SKAL LØFTE DANSK FORSKNING I KUNSTIG INTELLIGENS

Et nyt pionercenter for forskning i kunstig intelligens forventes at åbne i slutningen af 2021 i København under ledelse af den verdensførende amerikanske AI-forsker **Serge Belongie**.

Med godt 350 millioner kroner i ryggen skal centret bedrive verdensklasseforskning i kunstig intelligens med fokus på samfundsudfordringer, mennesker og design og bringe Danmark helt i front internationalt.

Det er Danmarks Grundforskningsfond, Carlsbergfondet, Novo Nordisk Fonden, Lundbeckfonden og Villum Fonden, der går sammen om finansieringen af centret, som skal placeres på Københavns Universitet. Ud over KU deltager Aalborg Universitet, Aarhus Universitet, DTU og IT-Universitetet også i den mest ambitiøse satsning på forskning i kunstig intelligens nogensinde på dansk jord.

Centret skal efter planen ledes af den amerikanske topforsker på området Serge Belongie, som i dag har sin daglige gang som professor og prodekan på universitetet Cornell Tech i USA. Han ansættes som professor på Datalogisk Institut på Det Natur- og Biovidenskabelige Fakultet (SCIENCE).

“Danmark har en fantastisk velordnet dataindsamling på tværs af offentlige institutioner – data, som gør det muligt at udnytte mulighederne i kunstig intelligens og fx forudsige de tidligste stadier af brystkræft, overvåge truede dyrearter eller gøre byplanlægning smartere”, siger professor Serge Belongie, kommende direktør for pionercentret.

Forudsigelse og forebyggelse af sygdomme, overvågning af klimaforandringer og biodiversitet samt energi og infrastruktur er tre ud af i alt 10 væsentlige samfundsudfordringer, som pionercentrets forskning vil blive centreret omkring.

Hver af de ti fokusområder får tilgang af topforskere, som i samarbejde med virksomheder og offentlige institutioner i løbet af fem til syv år skal bruge kunstig intelligens til at løse en lang række samfundsudfordringer gennem forskning, innovation og spinoutvirksomheder.

DANSK FORSKNING FÅR NYT OCEANGÅENDE FORSKNINGSSKIB

Alle danske havforskere får adgang til et nyt topmoderne oceangående forskningsskib, der også kan sejle i Arktis. Det står klart, efter at A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene

Formaal har doneret 50 mio. kr. til skibsprojektet.

Donationen supplerer statens investering på 170 mio. kr. og DTU's investering på 100 mio. kr. Den statslige finansiering faldt på plads i efteråret 2020 som følge af en bred politisk opbakning til at bruge en del af forskningsressourcen til formålet.

Med A.P. Møller Fondens bevilling følger en ambition om, at forskningsskibet skal kunne drives af grøn fremdriftsteknologi. En ambition, som blandt andet flugter med fondens tidligere donation til Mærsk Mc-Kinney Møller Center for Zero Carbon Shipping.

DTU skal stå for driften af skibet, men alle danske forskningsmiljøer får adgang til fartøjet via Dansk Center for Havforskning, der er et samarbejde mellem alle danske havforskningsinstitutioner.

Det nye skib skal erstatte det nuværende forskningsskib, Dana IV, der efter 40 år på havet skal på pension. Med et nyt multidisciplinært forskningsskib får danske havforskningsmiljøer en moderne forskningsinfrastruktur i verdensklasse med en global og arktisk aktionsradius, som kan understøtte forskning i oceanografi, maringeologi, fiskeri og klima og give en øget forståelse af havets kredsløb.

“Med det nye skib er Danmark i stand til at fortsætte sin mere end 100 år lange tradition for havforskning. Det er forskning, som bl.a. sikrer en bæredygtig udnyttelse af havets ressourcer, og som bidrager til forståelsen af klimaet og konsekvenserne af klimaforandringerne”, siger DTU-rektor Anders Bjarklev.

Det nye forskningsskib skal bygges i en høj isklasse. Det betyder, at skroget forstærkes, så fartøjet kan sejle i farvande med isdannelse på op til 1 meter.

FOND GIVER 313 MIO. KR. TIL TI TOPFORSKERE

Villum Fonden har givet bevillinger på mellem 25 og 40 millioner kr. – i alt 313 mio. kr. – til ti forskere, der nu får titlen Villum Investigator og dermed mulighed for at forsøge at realisere deres bedste ideer. Alle har mindst ti års banebrydende forskning i bagagen.

Tre af de udvalgte forskere repræsenterer Aalborg Universitet, to henholdsvis Aarhus Universitet, Københavns Universitet og DTU og en enkelt Syddansk Universitet.

Sidst fonden bevilgede penge til forskere via Investigator-programmet, var i 2019, hvor 11 forskere modtog i alt 410 mio. kr.

2021-bevillingerne løber alle over seks år, og med pengene følger stor frihed for forskerne til at afdække nye dimensioner af deres områder, der spænder fra syntetisk biologi til verificering af systemsikkerheden af fx selvkørende biler, batteriteknologi, strengteori og morgendagens telekommunikation.

"Villum Investigator-programmet giver nogle af verdens bedste forskere tid og plads til at forfølge deres bedste ideer. Med bevillingerne kan de ti investigators under frie rammer udvikle excellent forskning og skabe vigtig og banebrydende viden, der kommer både forskningen og vores samfund til gavn", udtaler Jens Kann-Rasmussen, formand for Villum Fondens bestyrelse.

Bevillingerne giver mulighed for at trække tre internationale topforskere til Danmark, heriblandt den amerikanske matematikprofessor Vivek Shende, som har fået en bevilling på 25 millioner kroner. Professoren har tidligere forsket på blandt andet Princeton, MIT, University of California og Berkeley.

"Der er et meget spændende miljø på Center for Kvantematik på SDU, og det er ret enestående at få mulighed for at samle dygtige kolleger og studerende omkring sig. I USA er matematikforskning ofte noget, man bedriver alene eller måske et par kolleger sammen, mens der i Danmark er gode muligheder for at danne større forskningsgrupper", siger Vivek Shende.

De ti investigators er udvalgt blandt 72 ansøgere efter international praksis med vurdering af ansøgning hos Villum Fondens arbejdsgruppe, bedømmelse hos tre uafhængige fagfæller og endelig udvælgelse af fondens bestyrelse.

De ti er:

Anja-Verena Mudring, Aarhus Universitet, Institut for Kemi, 40 millioner kroner.

Barbara Ann Halkier, Københavns Universitet, Institut for Plante- og Miljøvidenskab, 30 millioner kroner.

Kim Guldstrand, Aalborg Universitet, Institut for Datalogi, 30 millioner kroner.

Kristian Sommer Thygesen, Danmarks Tekniske Universitet, DTU Fysik, 30 millioner kroner.

Milena Corredig, Aarhus Universitet, Institut for Fødevarer, 30 millioner kroner.

Ole Bang, Danmarks Tekniske Universitet, DTU Fotonik, 30 millioner kroner.

Petar Popovski, Aalborg Universitet, Institut for Elektroniske Systemer, 30 millioner kroner.

Remus Teodorescu, Aalborg Universitet, Institut for Energiteknik, 28,5 millioner kroner.

Vitor Cardoso, Københavns Universitet, Niels Bohr Institutet, 40 millioner kroner.

Vivek Shende, Syddansk Universitet, Institut for Matematik og Datalogi, 25 millioner kroner.

NY GENERALSEKRETÆR I VIDENSKABERNES SELSKAB

Medlemmerne af det 278 år gamle selskab har valgt deres nye generalsekretær i skikkelse af **Thomas Sinkjær**, der beskrives som en sværvægter i det danske forskningslandskab, da han

har beklædt store poster og udgivet mere end 200 videnskabelige artikler.

Hvervet er tidligere blevet varetaget af store

forskere som H.C. Ørsted, Japetus Steenstrup og Martin Knudsen.

Thomas Sinkjær har de seneste mange år beklædt store hverv i både offentlige og private forskningsfonde. Han har fx været direktør for Danmarks Grundforskningsfond, forskningsdirektør i Villum Fonden og Lundbeckfonden, og indtil 1. april i år ledte han talentprogrammet i sidstnævnte. Desuden er han medlem af Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd. Dermed har han også en bred indsigt i den danske forskningsverden på både politisk, strategisk og praktisk niveau – alt sammen erfaring, som han håber at sætte i spil i den fortsatte udvikling af Videnskabernes Selskab:

"Der er nok af opgaver at tage fat på. Det gælder blandt andet om at skabe bred tillid til forskerne fra folketing, universitetsledelser og bevillingshavere, så der kan skabes frie rammer for forskerne at arbejde inden for. Her har Videnskabernes Selskab en særlig rolle at spille som en af få organisationer, der taler på den samlede videnskabs vegne – bl.a. bør vi sikre tydelige holdninger til balancen mellem basis- og konkurrenceudsatte forskningsmidler, ansættelsesforhold, habilitet, faglig fundering af bedømmelser og samarbejdet mellem universiteter og eksterne partnere", udtaler Thomas Sinkjær i en pressemeddelelse.

Thomas Sinkjær er professor i neurovidenskab og teknologi ved Aalborg Universitet og har i mange år bevæget sig i krydsfeltet mellem naturvidenskab og sundhedsvidenskab, især med fokus på, hvordan hjernen styrer gangbevægelser.

Gennem de seneste år har Videnskabernes Selskab gennemgået en professionalisering, der blandt andet har resulteret i en mere markant rolle i samfundsdebatten. Den linje vil Thomas Sinkjær gøre sit til at fortsætte.

Som generalsekretær bliver Thomas Sinkjær ansvarlig for selskabets sekretariat og budget og regnskab.

I september sidste år blev professor ved Københavns Universitet, antikhistoriker og tekstilforsker Marie Louise Nosch valgt til selskabets præsident.

INTERNATIONAL PRIS TIL KU-FORSKER

Professor **Jens Juul Holst** opdagede i 1986, hvad der i dag er en af grundstenene i moderne diabetesbehandling. Her identificerede han tarmhormonet GLP-1 (Glucagon-Like Peptide-1), der er

essentielt i lægemidler til behandling af diabetes og nu også overvægt. Gennem hele sin karriere har han arbejdet tæt på den kliniske praksis for at udvikle medicin.

Derfor modtog han i april sammen med to forskerkolleger The Canada Gairdner International Award, der er en af videnskabens højeste anerkendelser. Med prisen følger 100.000 canadiske dollar, og prisen anses traditionelt for at være adgangsbilletten til at komme i betragtning til Nobelprisen i medicin, da omkring hver tredje modtager efterfølgende har vundet netop Nobelprisen.

"Det er vidunderligt at vinde den. Det er meget fint selskab at komme i, og i år skal jeg dele prisen med to fremragende

forskningskolleger. Vores forskning understøtter hinandens, selvom vi ikke har arbejdet sammen", siger Jens Juul Holst, der til daglig forsker ved Biomedicinsk Institut og Novo Nordisk Foundation Center for Basic Metabolic Research på Københavns Universitet.

De to andre prismodtagere er Dr. Joel F. Habener fra Harvard Medical School, USA, og Dr. Daniel J. Drucker fra Mount Sinai Hospital i Toronto, Canada. De tre forskere modtog også i 2017 en fælles pris, den prestigefyldte Harrington Prize for Innovation in Medicine.

Jens Juul Holst begyndte sin karriere som kirurg på Bispebjerg Hospital i efteråret 1971 med speciale i mave-tarm-kanalen, og sideløbende med fortsat arbejde på skadestuen på Bispebjerg blev han lektor ved Københavns Universitet i 1978. Hans fokus på tarmene førte til opdagelsen af tarmhormonet GLP-1, der blev startskuddet til en imponerende karriere, der i dag tæller cirka 1.900 publikationer og 75.000 citationer i videnskabelige tidsskrifter.

Sidste år fyldte Jens Juul Holst 75 år, men han har ingen planer om at gå på pension, da han lever og ånder for sit felt.

DDF SKIFTER UD I BESTYRELSEN OG I DE FAGLIGE RÅD

Danmarks Frie Forskningsfond (DDF) skal have fire nye medlemmer af

bestyrelsen og ni medlemmer til de faglige forskningsråd under fonden.

DDF består af en bestyrelse med en formand og otte medlemmer og fem faglige forskningsråd med 12-18 medlemmer i hver.

Udpegningsperioden for professor Anette Warring, Roskilde Universitet, samt professor Jesper Wengel og professor Søren Kragh Moestrup, begge SDU, udløber ved udgangen af 2021 uden mulighed for genudpegning. Derudover er DTU-professor Maja Horst, der hidtil har været menigt bestyrelsesmedlem, blevet udpeget til fondens bestyrelsesformand pr. 1. april, så hendes plads er også ledig.

Fonden uddelte i 2020 godt 1,5 milliarder kroner til dansk forskning, så Maja Horst har noget at have det i, når hun skriver på Twitter: "Super vigtigt arbejde. Så indstil jeres bedste folk – vi har brug for dem!"

Hvad angår de faglige forskningsråd udløb et medlems udpegningsperiode ved udgangen af 2021 uden mulighed for genudpegning, og yderligere ét medlem udtræder med udgangen af 2021 efter første udpegningsperiode. Syv medlemmer af de faglige forskningsråd kan udpeges for to år mere.

Ministeriet oplyser, at alle ansøgere til både bestyrelsen og forskningsfonden skal være "anerkendte forskere", der i "en årrække på videnskabeligt plan aktivt har beskæftiget sig med forskning, og som er på mindst lektor- eller seniorforsknerniveau".

Samtidig tilstræber fonden, at de enkelte faglige råd har "en jævn fordeling af medlemmer i forhold til køn, institutioner (offentlige som private) og forskningsmiljøer fra forskellige dele af landet – uden at gå på kompromis med fagligheden".

Fristen for at indsende forslag til kandidater var den 19. maj.

AU-INSTITUTLEDER FORTSÆTTER

foto: Lisbeth Helleisen

Lektor og institutleder **Erik Østergaard Jensen** er pr. 1. juni 2021 blevet genansat for yderligere tre år som leder af Institut for Molekylærbiologi og Genetik (MBG) på Aarhus Universitet – en stilling, han har udfyldt siden 2004.

Han har taget både sin kandidat- og ph.d.-grad på AU, og med et par afstikkere til Max Planck i Tyskland (1986-87) og CSIRO i Australien (1993-94) har han arbejdet på instituttet siden 1981.

Erik Østergaards forskningsinteresse ligger inden for plantemolekylærbiologien, hvor han har undersøgt samspejlet mellem bælgplanter og kvælstofbindende bakterier.

Han har altid haft stor interesse for undervisningen og har derfor valgt fortsat at tage del i instituttets undervisning. De mere anvendelsesmæssige aspekter af forskningen har også haft hans interesse, hvilket bl.a. førte til etableringen af et bioteknologisk firma, der med planter som udgangspunkt skulle producere medicin. Derudover har han siddet i bestyrelsen for Agro Business Innovation.

”Der er mange ting i gang, som jeg glæder mig til at kunne følge til dørs. Jeg glæder mig særligt over at kunne fuldføre flytningen af MBG til Universitetsbyen – og dermed en samling af alle instituttets medarbejdere og studerende – i begyndelsen af 2022, for det er et projekt, som vi har arbejdet med i mange år. Og så er jeg meget optaget af det spændende arbejde i fakultetsledelsen lige nu med at skabe det nye fakultet og den nye strategi”, udtaler Erik Østergaard.

INTERNATIONAL PRIS TIL UNG SDU-FORSKER

foto: Lisbeth Helleisen

40-årige **Henrik Dimke** fra afdelingen Kardiovaskulær og Renal Forskning ved Institut for Molekylær Medicin på Syddansk Universitet har modtaget ”Renal Section Young Investigator Award

2022” fra American Physiological Society. Udmærkelsen gives årligt til en fremragende yngre forsker, som undersøger nyrernes fysiologi, patofysiologi eller blodtryksregulering.

Prisen er en stor international anerkendelse af Henrik Dimke, der er lektor, ph.d. med sin egen forskningsgruppe, som arbejder på at forstå de molekylære mekanismer, der styrer calcium- og magnesiumbalancen. Et arbejde, som indeholder et tæt samarbejde med Odense Universitetshospital, hvor han også er tilknyttet Nyremedicinsk Afdeling Y som gæsteforsker. Henrik Dimke er bredt internationalt uddannet med næsten syv års forskningsophold ved flere udenlandske forskningsinstitutioner. Hans nuværende publikationsliste på 57 arbejder indeholder flere publikationer i det højest rangerede tidsskrift inden for hans område og andre fysiologitidsskrifter, oversigtsartikler og bogkapitler i amerikanske lærebøger. Hans forskning er finansieret af en række private fonde og Danmarks Frie Forskningsfond, bl.a. i form af en Sapere Aude-bevilling.

Henrik Dimke er desuden engageret i

uddannelses- og forskningspolitik og er medlem af Det Kongelige Danske Videnskaberne Selskabs Unge Akademi, hvor han har været formand for akademiet i to perioder. Han er også formand for Akademisk Råd på Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, SDU.

NY AU-PROFESSOR FORSKER I MUND- OG KÆBESMERTER

foto: Jann Thiele Zeiss

Howdan påvirker smerter, manglende tænder eller tørhed i munden vores ernæring? Og er der en sammenhæng mellem det, vi spiser i barndommen, og vores risiko for at udvikle

kæbesmerter og hovedpine som voksen? Det undersøger **Lene Baad-Hansen**, der er ny professor på Aarhus Universitet.

Ph.d. og dr.odont. Lene Baad-Hansen har gennem en årrække forsket i orofaciale smerter, det vil sige smerter i mund og ansigt. Som ny professor på Institut for Odontologi og Oral Sundhed styrker hun forskningsområdet ved også at undersøge, hvilke sammenhænge der er mellem orofaciale smerter og nedsat funktion i mund og kæbe på den ene side og vores sundhed, ernæring og valg af fødevarer på den anden side.

Lene Baad-Hansen, der er uddannet tandlæge, samarbejder bl.a. med epidemiologer, genetikere, biologer og fødevarerforskere i sine forskningsprojekter. Den interdisciplinære forskning kommer de mennesker til gode, der lider af kroniske mund- og ansigtssmerter og har problemer med at tale, tygge og synke.

Hun er tiltrådt som professor den 1. april.

TRE UNIVERSITETER I FÆLLES PROJEKT OM GRØN OMSTILLING TIL MERE PLANTERIG KOST

Forskere fra BSS på Aarhus Universitet, Københavns Universitet og CBS har igangsat et forbruger- og markedsfokuseret projekt inden for den grønne omstilling. Projektet har til hensigt at undersøge, hvordan Danmark kan styrke og udbrede omstillingen til mere planterig kost, mindre madspild og grøn fødevarerinnovation, der kan understøtte den bæredygtige udvikling. Projektet hviler blandt andet på undersøgelser af forbrugeropfattelser og -adfærd, men også på interventioner og nudging, hvor forskellige potentielt adfærdssædrende metoder afprøves i praksis.

Projektet koordineres af professor **Jessica Aschemann-Witzel** fra MAPP-centret på Institut for Virksomhedsledelse på BSS-fakultetet på Aarhus Universitet og ledes sammen med kollegerne **Meike Janssen**, CBS, og **Armando Perez-Cueto**, Department of Food Science – UCPH.

Innovationsfonden investerer 8,4 mio. kr. ud af et samlet budget på 13,1 mio. kr. Projektet er et samarbejde mellem 15 aktører inden for fødevarerbranchen og de tre danske universiteter.

NYT PROJEKT VIL ØGE DEN FOLKELIGE DELTAGELSE I DIGITALE VELFÆRDSLØSNINGER

Jörn Christiansson, lektor på IT-Universitetet, står i spidsen for det nyopstartede forskningsprojekt CAPE (Civic Agency in Public E-service innovation), som har til formål at forbedre allerede

eksisterende e-servicer og synliggøre potentialet for brugerdrivne digitale servicer i fremtiden.

CAPE-projektet er finansieret af NordForsk, en organisation under Nordisk Råd, og omfatter også projekter og partnere i Sverige og Finland. Den internationale forskergruppe har et samlet budget på 1.488.758 euro og vil over de næste tre år søge at skabe et godt fundament for inklusion af borgere, som ikke oplever de digitale servicer som forbedringer.

Forskergruppen vil etablere nogle såkaldte CIC'er (Civic Innovation Centres) på en række offentlige biblioteker. Her kan brugerne være med til at designe forbedringer til offentlige e-servicer og deltage i udviklingen af helt nye e-servicer. Ved at dokumentere og analysere aktiviteterne i centrene vil forskerne beskrive innovationsprocessen og lave ”best practices”, som vil kunne bruges til at skabe en bedre forståelse af, hvordan man øger brugerdeltagelsen i offentlige digitaliseringsprojekter.

”I Skandinavien har vi en stærk tradition for brugerinddragelse i designprocessen. Det bliver også kaldt for Participatory Design. I 1970'erne og 1980'erne skulle arbejderne fx have indflydelse på designet af den nye informatik- og onsteknologi på deres arbejdsplads. Det var ligesom en del af de kulturelle demokratiske spilleregler. I dag er brugerinddragelse i design af e-servicer endnu vigtigere, fordi den digitale vej ofte er den eneste farbare vej, når man skal i kontakt med det offentlige”, siger Jörn Christiansson.

Partnere i CAPE-projektet er IT-Universitetet i København, Aalborg Universitet, Ballerup Bibliotekerne, Malmö Universitet (Sverige), Stadsbiblioteket i Malmö (Sverige), Aalto University (Finland) og Helsinki City Library (Finland).

AU-FORSKER FÅR 10 MIO. KR. TIL CORONAFORSKNING

foto: Jann Thiele Zeiss

Professor og speciallæge i infektionsmedicin **Trine Hyrup Mogensen** fra Aarhus Universitet og Aarhus Universitetshospital har modtaget et Clinical

Distinguished Investigator Grant på 10 millioner kroner fra Novo Nordisk Fonden. Pengene skal gå til, at Trine Hyrup Mogensen og hendes forskerteam kan undersøge, hvorfor tilsyneladende raske unge og midaldrende mennesker i nogle tilfælde udvikler svær Covid-19, der kræver intensivindlæggelse og kan medføre et alvorligt eller dødeligt forløb.

Hvilken rolle spiller genetiske faktorer for immunsystemets evne til at opdage virus tidligt og rejse et tilstrækkeligt immunrespons til at bekæmpe fx coronavirus? Det er ét af de spørgsmål, som de forsker på at besvare.

Ifølge Trine Hyrup Mogensen kan en del af de sværeste tilfælde af Covid-19 forklares med genetiske fejl i patienternes immunsystem. Hun har som den eneste danske forsker deltaget i et internationalt forskerkonsortium, der undersøger, hvad genetik og immunologi betyder for modtagelighed og sygdomsforløb ved Covid-19.

Og det er denne forskning, Trine Hyrup Mogensen nu får mulighed for at bygge videre på. Hun håber at levere viden, der kan bidrage til en tidligere og langt bedre behandling af de mennesker, der rammes særligt hårdt af Covid-19. Den nye viden kan desuden bruges til at forbedre de eksisterende vaccinstreger.

DTU OG SDU SKAL GØRE BYGGERIET GRØNNERE

Universiteter og byggebranche går nu sammen i to store konsortier – udvalgt og støttet af Realdania og Innovationsfonden med 27 mio. kr. – der har til formål at accelerere den grønne omstilling af byggebranchen.

Mere end en femtedel af Danmarks samlede CO₂-udledning kan føres direkte tilbage til byggebranchen. Det samme gælder for 40 procent af alt affald. Derfor skal der skrues væsentligt op for genbrug af materialer og ned for forbruget af ressourcer i byggeriet.

Men cirkulær økonomi i byggeriet er svært, og udviklingen går langsomt. Der mangler i dag ordentlig dokumentation af de genbrugte byggematerialers kvalitet, metoder til at værdiansætte dem og gode cirkulære forretningsmodeller.

I det ene konsortium – BusinessReuse – går blandt andre DTU, Rambøll, Center for SMV og Gate 21 sammen om at udvikle et nyt system, der skal klassificere genbrugsmaterialer til byggeriet. Og så skal der udvikles en kvalitetstest af genbrugsmaterialer fremstillet af beton, træ og stål, så det bliver lige så nemt og sikkert for byggebranchen at vælge genbrugsmaterialer, som det er at vælge nye materialer.

Det andet konsortium – Circle Bank – består af blandt andre Teknologisk Institut, Syddansk Universitet, Danica Ejendomme og en række aktører inden for digitalisering. Sammen skal de udvikle en materialebank for byggeresourcer med dokumenteret værdi og kvalitet. Circle Bank skal have form som en fælles, digital platform for branchen, som fungerer som et beslutningsstøtteværktøj, og hvor man som virksomhed kan finde og handle de brugte materialer.

NY AU-PROFESSOR VIL GØRE KEMISKE STOFFER GRØNNE

Foto: AU Foto

En af verdens fremmeste forskere inden for biokatalyse er blevet udnævnt til professor og sektionsleder på Institut for Bio- og Kemiteknologi, Aarhus Universitet. **Selin Kara** forsker i at benytte naturlige processer, der har til formål at skabe grønne, bæredygtige og biologisk nedbrydelige kemiske stoffer, ved at kopiere naturlige enzymatiske processer og reaktioner.

Den kemiske industri er i dag en af jordens mest forurenende og forventes fordoblet i størrelse inden 2030, men hun er overbevist om, at vi kan finde løsningen på mange af de problemstillinger ved at undersøge, forstå og strømline de løsningsmodeller, naturen selv har fundet på gennem milliarder af år.

“Den kemiske industri bruger i dag traditionelle kemiske katalysatorer som standard i fremstillingen af langt de fleste kemikalier. Det giver anledning til alvorlige miljømæssige bekymringer på grund af de store mængder giftigt affald, der genereres, og produktionens høje energiforbrug. I bund og grund er vores nuværende måde at producere kemikalier på uacceptabel i forhold til at opnå det giftfrie miljø, som EU’s kemikaliestrategi for bæredygtighed sigter mod på kort og mellemlang sigt, og den klimaneutralitet, som på lang sigt er ambitionen for den europæiske grønne pagt”, siger hun.

Selin Kara er født og opvokset i Tyrkiet og læste sine bachelorstudier på Mellemøsten Tekniske Universitet, METU – et universitet, hvor knap halvdelen af alle ingeniørstuderende er kvinder. Hun kom til det tekniske universitet i Hamborg, TUHH, for at tage sin kandidat i bioteknologi, og lige siden dengang har hun undret sig over, hvorfor så relativt få kvinder i Vesteuropa tager en STEM-uddannelse.

Nu leder hun forskningsgruppen Biocatalysis & Bioprocessing og er ansvarlig for instituttets sektion for industriel bioteknologi. Hendes forskningsgruppe deltager i en række internationale forsknings- og udviklingsprojekter, og hun leder selv bl.a. EU-projektet INTERfaces, der er støttet med ca. 28 mio. kr. fra EU’s forsknings- og innovationsprogram, Horizon 2020, og som involverer i alt 23 partnere fra hightechindustrien og forskningsverdenen.

DTU MED I STORT EU-PROJEKT, DER SKAL UDVIKLE TEKNOLOGIER TIL CO₂-FANGST

Indtil videre finder CO₂-opsamling, -anvendelse og -lagring kun sted nogle få steder i verden, og det sker ofte ved brug af fossile brændstoffer til kedlerne, der regenererer det CO₂-absorbende materiale.

Et nyt konsortium, der går under navnet ConsenCUS, ønsker at muliggøre CO₂-fangst, -anvendelse og -lagring (Carbon Capture, Utilization and Storage – CCUS) med strøm fra vedvarende kilder, så det kan gøres mere bæredygtigt og endda klimaneutralt.

DTU skal koordinere konstruktionen af mobile demonstrationsanlæg, som skal testes tre forskellige steder i EU; hos cementfabrikken Aalborg Portland, hos det græske mineselskab Grecian Magnesite og hos det rumænske raffinaderi OMV Petron. De tre virksomheder har det tilfælles, at deres produktion uomgængeligt medfører en stor CO₂-udledning. Demonstrationsanlæggene forventes at kunne opsamle omkring 100 kg CO₂ i timen, som derefter omdannes til brugbare kemikalier.

“Vi skal have sat en prop i skorstenene. CO₂en skal fanges, og der er ingen vej udenom: Vi skal bruge strøm, og den skal komme fra

vedvarende energikilder. Kemi i det 21. århundrede kommer til at være baseret på strøm, så selvfølgelig skal CO₂-anvendelse og -lagring også være det”, siger Philip Loldrup Fosbøl, lektor ved AT-CERE på DTU Kemiteknik.

KENDT AARHUS-ØKONOM MED I GRØN TÆNKETANK

Den grønne tænketank Frej, der arbejder for en mere bæredygtig fødevarerproduktion, har på sin generalsamling valgt **Nina Smith**, professor i økonomi ved Aarhus Universitet og

bestyrelsesformand i Forenet Kredit, til medlem af bestyrelsen i Frej. I 2020 blev hun kåret som “Årets Bestyrelsesformand” af PwC blandt andet for sit fokus på mangfoldighed.

Nina Smith fortæller, at det er ønsket om at bidrage til en vigtig dagsorden, der ligger bag beslutningen om at blive medlem af Frejs bestyrelse.

“Frej flytter simpelthen noget, og det vil jeg rigtig gerne være med til at bidrage til i bestyrelsen, for jeg synes, det er en utrolig vigtig dagsorden at hjælpe dansk landbrug til også at have en fremtid med alle de udfordringer, der er”, siger hun i en pressemeddelelse.

Karen-Inger Thorsen, som netop er fratrådt som direktør i FødevarerBanken, blev også valgt ind i bestyrelsen, og det samme blev en ny frivilligrepræsentant i skikkelse af Ida Rye Johansen, som til daglig studerer bioteknologi på KU. Med de nye medlemmer er der nu et flertal af kvinder i bestyrelsen for Frej.

DTU ANSÆTTER NY KONCERN-DIREKTØR

DTU har ansat **Carsten Orth Gaarn-Larsen** som koncerndirektør pr. 1. maj 2021. Han har senest været CEO for CLEAN, Danmarks grønne klynge inden for energi- og miljøteknologi, hvis primære

formål er at skabe vækst og beskæftigelse i Danmark gennem tætte offentlig-private samarbejder. I samme periode var Carsten Orth Gaarn-Larsen præsident for Akademiet for Tekniske Videnskaber (ATV), hvor han stod bag visionen “Danmark skal være blandt de fem førende science og engineering-regioner i verden til gavn for kommende generationer”.

På Carsten Orth Gaarn-Larsens CV står også tillige tidligere direktør i Højteknologifonden og 14 års ansættelse hos TDC, bl.a. som vice president med ansvar for produkt- og tjenesteudvikling samt corporate venture. Han er uddannet cand.polyt. i elektronik fra DTU og cand.merc. i organisation og ledelse, og han har desuden en HD i udenrigshandel fra CBS.

Har du en navnenhed, som du tænker er relevant, så send den til redaktionen på cbi@dm.dk. Vi kan ikke love, at alle kommer med, og forbeholder os ret til at redigere teksten.

Al henvendelse vedr. adresseændring eller -fejl hos din medlemsorganisation (DM eller Djøf).

Af Lasse Højsgaard – lah@dm.dk – Illustration: Paul Wright/Masterfile/Ritzau Scanpix

Det er ikke kun dig: De andre multitasker også under videomøder

Mange bruger tiden under videomøder til at løse småopgaver eller bare adspredde sig lidt. Og det er måske meget godt, hvis man vil undgå "Zoom fatigue".

En lille sidegesjæft under videomødet?
Det kan være udmærket.

Du sidder næppe og svarer på mails, når din kollega står lige ved siden af og fortæller om noget, der har relevans for jeres fælles arbejde. Men når din kollega blot er et skærbillede, og dine tastende hænder er uden for webkameravinklen ... ah, så kan man sgu da godt lige få det ordnet imens.

Og det er ikke kun dig, der gør det. En undersøgelse blandt 100.000 Microsoft-ansatte, gennemført i samarbejde med forskere fra University College London, konstaterer, at der ved 30 procent af alle møder var deltagere, der sendte mails under mødet. Hertil kommer formodentlig en hel del multitasking – læse mails, tjekke sociale medier osv. – som ikke kunne registreres af undersøgelsen.

I en mere kvalitativ opfølgning kom der forskellige forklaringer på, at folk har andre sysler, mens de holder møde. 4 ud af 10 respondenter forklarede, at de simpelthen af tidsmæssige grunde var nødt til at udføre andet arbejde under møderne, fordi de virtuelle møder lagde beslag på en større del af deres arbejdsdag. Nogle mente, at det hjælper dem til at bevare koncentration og fokus, hvis de kan løse små opgaver, mens de lytter til mødet. Og så var der dem, der brugte mødetid på at dyrke motion eller kigge på kattevideoer, som forklarede det som en måde at håndtere et møde, som egentlig ikke føltes relevant for dem at deltage i.

Og måske er det meget godt med nogle små tricks – eller "strategier", som det hedder i socialvidenskaberne – til at kapere de virtuelle møder. Stanford-professor Jeremy Bailenson har undersøgt de psykologiske konsekvenser af "zooming" – det nye slangverbud for at deltage i videokonferencer. I en artikel beskriver han fire grunde til, at man kan ramme tilstanden "Zoom fatigue". En af dem er den intense og konstante øjenkontakt, som forstærkes af store skærme, der får taleren til at forekomme meget tæt på. At man konstant ser sig selv som billede på skærmen, er også en unaturlig situation, der skaber stress. Tredje faktor er den fastlåste situation, hvor man ikke kan flytte sig væk fra skærmen, og endelig er videomøder en mere krævende måde at modtage information på end fysiske møder. De er en større kognitiv belastning.

Heldigvis har Bailenson også nogle gode råd: Formindsk dit mødevindue, brug "skjul mig"-funktionen, flyt dit webkamera længere væk, så du kan flytte dig uden at forsvinde ud af billedet, og endelig: Tag en pause, hvor du bare er på med lyden, men for eksempel går rundt og bruger din krop til noget andet.

Hermed fortolket: En lille sidespringshandling under videomødet er ikke useriøst, det er sundt. ■